

listy

3

2007

Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť

Ročník 14 / Cena 20 Kč



Dve správy Peter Šoltés

Sedemdesiatpäťročný laureát Kornel Földvári Ján Štrasser

Z histórie a súčasnosti Klubu slovenskej kultúry (2. časť) Helena Nosková

Za zdí Olga Vlčková

Kategorizácia extáz Beata Jablonská

Demokrat československého razenia Milan Zemko

O Soni a jej rodine: iné a dokumentárne Daniela Rusnoková

Čo znamená hojdať sa na lane? Ján Chovanec

Cesta raka Peter Jaďuď

Modré stránky Program KSK

Príloha časopisu Listy Orišek

Ozveny Slovenského plesu 2007

SK KLUB SLOVENSKEJ KULTURY



Foto Iko Keson a Jurij Oniky

OBSAH (výber)

Slovenská kultúra v rukách žien (2. časť) 4
Mirjana Šišoláková

Kategorizácia extáz 10
Beata Jablonská

Demokrat československého razenia 12
Milan Zemko

Čo znamená hojdať sa na lane? 14
Ján Chovanec

(Ne)všední prítomnosť umění 16
Eliška Hulcová – Katarína Chlustiková

Za zdí 17
Olga Vlčková

Slovenské národné divadlo (2. časť) 18
Karol Ujházy

Predjarie a jar – sviatky žien a ich jedlá 22
Helena Nosková

Cesta raka 24
Peter Jaďuď

Program Slovenského inštitútu v Prahe

Modrá stránka Program KSK

Slovenské divadlo v Praze 2007

Oriešok príloha časopisu Listy

Listy Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť.

Vydáva Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, 130 00 Praha 3.
Na tejto adrese je aj sídlo redakcie.

Šéfredaktor: PhDr. Radovan Čaplovič, tel. 724 025 170.

Redakcia: Ján Chovanec, tel.: 776 138 859.

Redakčný kruh: JUDr. Milan Budovič, Mgr. Martin Guzi,
PhDr. Slavomír Michálek, Csc., PhDr. Helena Nosková, Csc.,
Mgr. Vladimír Štancel.

e-mail: listy.ksk@seznam.cz, e-mail: r.caplovic@centrum.cz

Rozširuje Klub slovenskej kultúry a Česká pošta, s. p.

Listy vychádzajú vďaka podpore MK ČR. **Jazyková úprava:** Mgr. Eva Wanková. **Grafická úprava:** AdAm studio, Holečkova 31, 150 00 Praha 5, **tlač:** Rodomax.

Registrácia vydavateľa Listov – Klubu slovenskej kultúry: MK ČR 6584. ISSN 1213 – 0249. Cena za jeden výtlačok je 20 Kč. Cena dvojčísła je 38 Kč. Ročné predplatné 240 Kč prijíma KSK na adrese redakcie. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Akékoľvek rozširovanie celku aj častí textov v elektronickej alebo v papierovej verzii podlieha schváleniu vedenia KSK.

Foto na obálke: Zimné Tatry, **autor:** Radek Mačák.

Dve správy

Začiatkom marca prebehli médiami bez väčšieho rozruchu dve správy, ktoré by ešte pred pár rokmi určite vydali na palcové titulky. V posledných mesiacoch sme si asi privykli na priaznivé prognózy a optimistické výhľady, pokles nezamestnanosti a rast HDP. Podľa prvej správy priemerný mesačný plat na Slovensku a v Čechách presiahol začiatkom roka hranicu dvadsaťtisíc korún. Česká koruna je stále o 20 halierov silnejšia než slovenská, 19-percentná daň v Bratislave a 32-percentná v Prahe však trochu vyvažuje misky váh na druhú stranu. Potrvá ešte asi dosť dlho, kým bude životná úroveň na oboch brehoch Moravy rozdelená „po bratsky“, už dnes je však zrejmé, že odchádzať za prácou do Ostravy alebo Mladej Boleslavi sa Slovákom postupne prestáva vyplácať. A to je dobrá správa pre mnohé slovenské rodiny, ktoré svojich otcov doteraz vídali iba na veľké sviatky. Pre dediny, ktoré prestali hraťaf okresnú futbalovú ligu, lebo väčšina zdravých a schopných chlapov odišla „na Čechy“, do Anglicka alebo, ako už ich pradedovia, do Ameriky.



Ďalšia správa je pre vývoj Slovenska do budúcnosti ešte dôležitejšia. Podľa ekonomických prognóz by sme mali o niekoľko mesiacov v životnej úrovni predbehnúť Maďarsko. A to je zvesť, ktorá by mala potešiť nielen ekonómov a politikov, ale všetkých obyvateľov Slovenska. Na príklade iných krajín by sme sa mali poučiť, že spoľahlivým liekom na vyriešenie slovensko-maďarských problémov bude, keď sa na sever od Dunaja bude žiť lepšie ako na juh od neho. Keď si Maďari z Rimavskej Soboty budú môcť na dovolenke v Chorvátsku dovoliť viac, ako Maďari z Debrecína alebo Miškovca.

Ekonomika je na vzostupe a hospodársky rast postupne začínajú pociťovať i obyčajní ľudia, ktorí svoju vďaku prejavujú i preferenciami. Súčasná vláda zbiera ovocie (a sympatie) ako žiadna predtým a väčšine z nás neprekáža, že stromy zasadil niekto iný. Dúfajme, že nastáva doba, kedy sa neustále opakované výhovorky politikov, že nemáme viac peňazí na kultúru a vzdelanie stanú „nepoužiteľnými“. Keď som nedávno sledoval odovzdávanie cien Českého leva, opäť som si uvedomil, ako je na tom slovenská (v tomto prípade filmová) kultúra biedne. U nás by sme nemali dosť filmov na zostavenie nominácií. Od decembra minulého roku síce máme aj na Slovensku „Slanko v sieti“ - národnú filmovú cenu, ktorá sa bude udeľovať raz za dva roky v rámci biennále. Prezidentka Slovenskej filmovej a televíznej akadémie dúfa, že každé dva roky sa nazbiera dostatočný počet diel, zasluhujúcich si tú cenu kvality. „Prečo si rovno nepriznať, v akom stave sa nachádza naša kinematografia? Pri jej rozdrobenosti a strate remeselného zázemia je to dnes hotový úspech, ak sa niekde dokáže vyrobiť nový film.“

Takže tie správy zo Slovenska sú vlastne tri. ■

Peter Šoltés
Autor je historik a publicista
Kresba Jan Tomaschoff

Slovenská kultúra v rukách žien?

(2. časť)

Dokončenie rozhovoru s generálnou riaditeľkou Slovenského rozhlasu PhDr. Miroslavou Zemkovou o zachovaní tradícií i uskutočňovaní reforiem v rámci vysielania a štruktúry jedného z najkvalitnejších médií na slovenskom mediálnom trhu.

■ **I z vašich slov vyplýva, že rozhlas nerezignuje na pôvodnú umeleckú tvorbu. Je už pomaly jediným médiom, ktoré ju ešte podporuje a dáva jej priestor. Takže udržíte si túto pozíciu aj napriek stálemu nedostatku financií?**

Určite nerezignujeme. Na tento rok máme rozpočet so špeciálnou kapitolou, určenou pre pôvodnú rozhlasovú tvorbu. To je jeden balík. Druhý balík je ten, že budeme naďalej pokračovať v hľadaní nových talentov v súťažiach, organizovaných samotným Slovenským rozhlasom, alebo aj v spolupráci so spomínanou Európskou vysielacou úniou. Začiatkom roka prebehol už 6. ročník medzinárodnej súťaže pôvodnej rozhlasovej hry pre deti a mládež Ex aequo. Takéto súťaže už majú svoje miesto a svoj význam. To, čo ste naznačili o rozhlase ako o možno jedinom médiu, podporujúcom pôvodnú tvorbu, pravdepodobne súvisí s tým, že nie je možné dovoliť si nakúpiť v zahraničí seriály a potom ich titulovať alebo dabovať. Rozhlas pracuje so slovenčinou, pracuje s jazykom a musí v tomto jazyku vyrábať a vyrábať aj chce. Kvôli financiám si síce čiastočne znížime pôvodnú premiérovú tvorbu, nastavenú v roku 2006 na stotridsať premiérových titulov a pôjdeme približne na osemdesiat, no vysoko kvalitných vecí, krytých rozpočtom a určite nie určených do archívu. Budú premiérované a potom vysielané na jednotlivých vysielacích okruhoch SRo. Takisto sa chceme sústrediť aj na špeciálne formy v rámci publicistiky, veď publicistika dnes už nie sú len polhodinové formáty, časovo poslucháča zatažujúce. Budeme vysieľať i kratšie, no samozrejme hutnejšie. Je to oveľa náročnejšie v príprave a taktiež i výzva pre autorov. Vytvorili sme centrum publicistiky, centrum spravodajstva, centrum literárno-drama-

tické a centrum hudobné, pracovne ich nazývam výrobné, sú to ale skôr tvorivé centrá, pracujúce pre všetkých päť okruhov. V tomto sa filozofia zmenila. Jednotlivé okruhy si už nevytvárajú svoje vlastné diela, ale rozhlas ich vytvára pre jednotlivé vysielacie okruhy. Takže rozhodne nerezignujeme na výrobu pôvodnej tvorby, ani na jej prezentáciu. Dnes možno hovoriť aj o tom, že spolupracujeme s Ministerstvom kultúry na rôznych legislatívnych materiáloch. Posledným z nich je zákon o audiovizii, kde sa snažíme presadiť kodifikáciu štatútu nezávislého rozhlasového producenta, nielen filmového a televízneho. Otvorili sme priestor aj pre ľudí, ktorí nie sú zamestnaní v rozhlase, no majú dobré nápady, sú tvoriví a sú ochotní spolupracovať, resp. ich tvorba môže byť v rozhlase odvysielaná. Toto sú postupy, ktorými sme sa už začali riadiť a hádam sa mi o rok podarí presvedčiť vás, že sme naozaj na pôvodnú tvorbu nerezignovali.

■ **Vari sedemdesiat rokov bol verným súpútnikom rozhlasu programový týždenník, najskôr pod menom Rádiožurnál, neskôr Rozhlas, ale aj Rozhlas a televízia. Mnohým poslucháčom, najmä tým, ktorí nemajú internet, chýbajú podrobnejšie informácie o programe a i v programových zmenách, ktoré nastali, sa orientujú ťažšie...**

Práve v čase, keď som nastúpila do svojej funkcie, sa končila spolupráca s časopisom Teleplus. Snažíme sa ju obnoviť, pretože vytvárať vlastné printové médium je finančne dosť náročné. Napriek tomu, že sme postavili vyrovnaný rozpočet, čo vôbec nie je jednoduché (je v nákladovej časti o 120 miliónov nižší, než bol v roku 2006), podarilo sa nám zapracovať

Jednotná učebnica dejín pre celú Európsku úniu?



Nedávno (24. februára 2007) vyšiel článok na túto tému v slovenskom denníku SME. S nápadom, aby vznikla učebnica, z ktorej by sa na školách v členských štátoch vykladala európska história, obsahovo totožná vo všetkých jazykových mutáciách, ktoré únia má, prišla nemecká ministerka školstva Annette Schavanová, čo potvrdila i jej hovorkyňa Viola Klamrothová. Ako dôvod tohto návrhu poukázali na fakt, že učebnica tohto druhu neexistuje a žiaci sa učia najmä dejiny národné. Ihneď sa strhla diskusia na rôznych úrovniach. Za myšlienku sa postavili najmä predstavitelia Francúzska, proti boli najmä Angličania, označujúci nápad Nemcov za „typickú byrokratickú prešpekulovanosť“. Skeptickí k myšlienke zostali i predstavitelia Poľska, ktorí v rámci dejín, ich zaznamenávania a odкрývania bielych miest nemajú s Nemeckom práve najlepšie vzťahy.

V rôznych diskusiách a fórach je možné čítať a počuť hlasy za – ako skvelý nápad k rozšíreniu vedomostí a uvedomenia

si ucelenosti modernej Európy, ale i hlasy proti, varujúce pred potlačením identity a národného cistenia.

Ľudská hrdosť by musela ísť bokom napríklad pri spisovaní priebehu oboch svetových vojen, ktoré sa Európou prehnali, ale i pri konfliktoch a sporoch oveľa „banálnejšieho“ charakteru. Predstava učebnice bez plastického prepojenia jednotlivých udalostí v jeden celok je asi zbytočná a iste ani samotní protagonisti myšlienky

doňho kapitolu práve pre takéto písomné spracovávanie hodnotení jednotlivých vysielacích tém, okruhov, programov. Na to, aby sme mali vlastné médium, je z hľadiska finančného krytia v tejto fáze skutočne ťažké myslieť. To, že rozhlas publikuje svoj program v rôznych týždenníkoch a denníkoch, je jedna stránka veci. Poslucháč má právo byť informovaný a program si nájde aj na internete, no málokde sa stretne s kvalitnou recenziou či s predstavením niečoho, čo nezachytil. Veľmi úspešné sú niektoré naše seriály, ako Slovenské rody alebo Králikovci. Okrem toho, že majú výpovednú hodnotu, majú hodnotu i historickú. Najmä prvý z nich spomínaný. Rozhlas plní ich prostredníctvom aj výchovno-vzdelávaciu funkciu. No a tým, že nie sú v printovej podobe, existuje samozrejme riziko, že ak nemáte možnosť si reláciu vypočuť, alebo si vypočujete len časť, strácate kompletnú väzbu. Toto všetko si uvedomujem a rozhlas uvažuje o tom, že by v budúcnosti takéto hodnotné seriály a diela buď samostatne, alebo v spolupráci s niekým publikoval i knižne.

■ Povedali ste, že váš vzťah k rozhlasu bol už oddávna pozitívny. Zmenil sa v niečom teraz, keď už ste priamo v dianí?

Určite áno. Ten vzťah je možno štruktúrovanejší. Nie je možné prísť niekam a nezačať sa kamarátiť s tým prostredím. A ja sa už začínam naozaj kamarátiť, no stále mi ostal ten prvotný pocit, že je o čo bojovať a je o čo stáť. Ten prvý pohľad, alebo moje prvé osobné vnímanie bolo veľmi pozitívne. Proste bola som od rozhlasu „závislá“, musela som niektoré relácie počúvať – to sa vraciame hlboko do môjho detstva. Je to niečo, čo mi zostalo. Niektoré relácie skutočne výrazne preferujem a dokonca si čas prispôsobujem tak, aby som si ich mohla vypočuť celé. Mnohé z nich sú nočné, vďaka čomu chodím neskoro spať. No nemôžem vám povedať, ktoré to sú, pretože asi tušíte, čo by to mohlo spôsobiť vo vnútri rozhlasu. Môj celkový pozitívny vzťah k rozhlasu možno ovplyvňuje niektoré moje kroky, ale myslím si, že v tom dobrom ohľade, rozhodne nie v negatívnom. Obdobie, ktoré momentálne rozhlas prežíva, je dosť náročné. Ľudia sú vytrhávaní z kontextu svojho pôvodného fungovania, sú zaraďovaní na iné pozície, majú podstatne viac práce ako mali pred rokom, združujeme a meníme agendy. Niektorí sú, priznávam, možno aj existenčne ohrození a budú musieť z rozhlasu odísť, ba niektorí už aj odišli. Súvisí to s prepracovaním organizačnej štruktúry a agendy, ktorú títo pracovníci vykonávali. Napriek tomu roz-



hlas funguje ďalej, stále má dôveryhodné vyžarovanie a to je to, za čo sa oplatí bojovať a čo chceme v rozhlase udržať.

■ Akým odborníkom je najlepšie byť na poste riaditeľa Slovenského rozhlasu? Ekonomom, právnikom, alebo manažérom?

Ja beriem rozhlas v prvom rade ako súbor médií a ako kultúrnu inštitúciu. Z tohto pohľadu mám skutočne dostatočné vzdelanie i zázemie – vyštudovala som dejiny umenia na FFUK. A aj keď ma život potom odviaľ do iných profesií, môžem čestne prehlásiť, že toto nebol prvý rozpočet, ktorý som zostavovala. Už som pracovala i na iných veľmi náročných projektoch vo sfére zastupiteľstva miestnej časti Bratislava Staré Mesto, či v iných médiách, takže toto nie je môj prvý komunikačný status, alebo platforma, na ktorej spolupracujem s vysoko špecializovanými odborníkmi. Ľudia, ktorí tu v rozhlase pracujú v podporných sekciách, mám na mysli ekonomickú, technickú a nazvime to aj právnu, pretože to je originálna funkcia sekcie generálneho riaditeľa, sú odborníkmi na svojom mieste. Som v situácii, keď ich vlastne usmerňujem a pritom nejde o to, že by som menila ich odborné názory. Skôr ide o to, aby realizovali všetci jeden cieľ – ozdraviť inštitúciu a napriek tomu ju zachovať plnohodnotnú. O toto nám teraz všetkým ide. Na to nepotrebujem byť špecialista. Musím vidieť súvislosti a strážiť rovnováhu systému. Takže momentálne som skôr líder tímu vo funkcii generálneho riaditeľa.

■ Čo hovoríte na to, že slovenská kultúra je v rukách žien? Riaditeľka rozhlasu, riaditeľka SND...

Idie predsa o výkonné posty, nie posty za zásluhy... Mala som možnosť spoznať generálnu riaditeľku SND Silviu Hroncovú, mimoriadne cieľavedomú dámu. Riaditeľkou SNG je moja spolužiačka, pani Katka Bajcurová, Hudobné centrum má riaditeľku, aj veľa knižníc a galérií riadia ženy. Viete, tá kultúra ženám akosi viac sadne. Je tam potrebné premýšľať aj trochu inak než matematicky. Povedala by som, že treba mať nielen IQ, ale aj EQ, na čo majú ženy asi väčšie predpoklady, i keď to samozrejme nie je pravidlo. Na takéto funkcie treba mať taktiež odvahu a schopnosť presadiť sa. Za posledné desaťročia sme sa to už možno od svojich mužských kolegov naučili. ■

*Autorka je novinárka
Foto: Růt Ďuríčková*

s ňou nerátajú. Ak by totiž mala učebnica obsahovať jednotlivé kapitoly s názvami dejín jednotlivých štátov, nebol by dôvod ju vôbec pripravovať. Preto by autorom v konečnom dôsledku malo ísť o jedno súhrnné dielo, ktorého ucelenosť by spočívala práve v reálnom pohľade všetkých zúčastnených takpovediac „na jednom liste papiera“.

Náročnosť takéhoto projektu – vytvorenia učebnice, s ktorou by boli spokojné všetky strany, je obrovská a čas ako aj náklady vynaložené na jej prípravu zatiaľ zrejme nevypočítateľné. Otázkou ešte nadhlo zostane, či je vôbec možné priviesť takýto projekt do úspešného konca a ak áno, ktorá generácia sa učebnice dožije.



Sedemdesiatpäťročný laureát Kornel Földvári

Toho človeka som najprv počul, až potom videl. Asi tak pred štyridsiatimi rokmi na jednom z predstavení Lasicu a Satinského. Všetci sme sa smiali, len jeden divák sa nasmial. On sa rehotal. Čo rehotal – on erdžal, bučal, hýkal a dusil sa od smiechu. Bol to Kornel Földvári, „don Kornelone“ slovenského literárneho i kresleného humoru, jeho brilantný kritik a vynikajúci teoretik 13. februára 2007 sa dožil sedemdesiatich piatich rokov.



Peter Zajac a laureát Ceny D. Tatarku K. Földvári

Jeden Földváriho biografický portrét sa začína takto: „Narodený v nesprávnom čase a v nesprávnej rodine.“ Ak si uvedomíme, že pochádzal z rodiny, ktorej časť príslušníkov musela za vojnovnej Slovenskej republiky nosiť šesťcipu žltú hviezdu, je jasné, že Földváriho detstvo nebola prechádzka ružovým sadom. A problémy pokračovali aj v stalinistických päťdesiatych rokoch – jeho otca nespravodlivo obvinili a zatvorili. Mladý Földvári v tom čase študoval na Filozofickej fakulte UK slovenčinu a literárnu vedu a už ako študent sa začal prezentovať ako nádejný literárny kritik. V roku 1953 ho však z univerzity vylúčili a poslali, ako sa vtedy hovorilo „do výroby“. A zakrátko musel nastúpiť základnú vojenskú službu k presláveným „čiernym barónom“ do jednotky PTP v Stochove.

Vrátil sa odtiaľ v čase chruščovovského „odmäku“, v roku

1956 spoluzakladal časopis pre mladú literatúru Mladá tvorba, odkiaľ ho tiež zakrátko vyhodili. Prichýlil ho Ladislav Mňačko, vtedajší šéfredaktor týždenníka Kultúrny život, kde potom Földvári prežil vyše desať rokov. Písal, redigoval, organizoval, skrátka bol tým, komu sa hovorí „duša redakcie“. V roku 1963 vydal zbierku humoresiek Netypické príbehy, na dlhé roky svoju jedinou verejne publikovanú knihu. Kultúrny život skončil roku 1968 pod pásmi sovietskych tankov. Földvári sa stal riaditeľom Divadla na korze, slávnej scény, ktorá za tri sezóny stačila poriadne premiešať karty v slovenskom divadelnom umení. Husákovská normalizácia však neúprosne postupovala a jednou z jej prvých obetí sa stal nekonformný a liberálny Kornel Földvári. Takmer dvadsať rokov bol „potopený“ ako úradník v Literárnej agentúre a nesmel oficiálne publikovať ani riadok. Po novembri 1989 sa stal prvým námestníkom ministra kultúry SR a vyšlo mu viacero kníh, najmä o literárnom a kreslenom humore. Cenná je najmä jeho kniha Svet pre dvoch, ktorá je súhrnom Földváriho štúdií, článkov a úvah o tvorbe humoristickej dvojice Milan Lasica a Július Satinský.

Slovenskí karikaturisti právom považujú Kornela Földváriho za svojho „krstného otca“ – azda niet výstavy, ktorú by im svojim múdrom a vtipným príhovorom neotváral práve on. Azda aj preto sa rozhodli vziať jeho životné jubileum takpovediac do svojich rúk a pripravili mu



Kornel Földvári

Slovenská hudba v týchto dňoch v Prahe (odporúčame ušiam vašim)



Okrem toho, že v Prahe i vďaka podpore tunajšieho Slovenského inštitútu oslavuje svoje šesťdesiate narodeniny fenomenálny hudobník a žijúca legenda slovenskej hudby Marián Varga dvomi koncertmi v klube Vagon (28. a 29. marca) a projekciou dokumentu Marián Varga 60 v priestoroch Slovenského inštitútu (26. marca), prebieha momentálne i turné ďalšieho známeho slovenského hudobníka Mira Žbirku, žijúceho i so svojou rodinou už dlhší čas v Prahe.

Pod názvom Miro Žbirka Tour „30“ ho odštartoval už 19. februára v libereckej Tipsport aréne za podpory ďalšej slovenskej hudobnej skupiny PS. V názve turné nie je číslo 30 náhodou. Tento rok totiž Miro Žbirka vstúpil do tridsiateho roku svojej sólovej umeleckej dráhy. Pred tým začínal a pôsobil v skupine Modus, neskôr ako prvý Slovák získal ocenenie Zlatý slávik (1982). A to, že s hudbou tento vitálny muzikant nehodlá skončiť, dokazuje zatiaľ i jeho posledný album a koncertné turné konané v rokoch 2003, 2004, 2006 i súčasné turné po rok 2007. Minuloročnú, veľmi úspešnú šnúru koncertov po Slovensku a tým

v Slovenskom národnom múzeu unikátnu výstavu zo svojich karikatúr, zobrazujúcich práve jeho – Kornela Földváriho. K jej vernisáži 19. februára mu namiesto katalógu vydala JW producentská spoločnosť špeciálne číslo novin s názvom Kornel Földvári a jeho 75-ročný Kultúrny život, do ktorého okrem už spomenutých karikaturistov prispeli dlhšími či kratšími pozdravnými textami Földváriho priatelia a literárni druhovia – Milan Lasica, Pavel Vilikovský, Tomáš Janovic, Daniela Kapitáňová, Dušan Dušek, Vladimír Petřík a dobré dve desiatky ďalších.

Pre čitateľov Listov, ktorí sa asi nedostanú k tomuto unikátnemu Kultúrному životu, aspoň pár postrehov.

Milan Lasica: A pretože Kornel je špecialista aj na mayovky, moja gratulácia znie: Vďaka zdravia a radosti, Kornel, ty Kleki Petra slovenského humoru.

Pavel Vilikovský: Ako Mattoniho kyselka, aj on bol napriek plamenným mečom režimových archanjelov všade tam, kde to v našej kultúre žilo.

Vladimír Petřík: Od vstupu na vysokú školu bol neprehliadnuteľnou osobnosťou. Jej neprehliadnuteľnosť sa v zrelom veku stala ešte zjavnejšia. Rozžil sa až do úrovne prvotriednej hruškovic, čo už naozaj málokto predpokladal.

Tomáš Janovic: Ja sa už teraz teším, ako Ti onedlho vydáme KULTÚRNY (100-ročný) ŽIVOT. Tak sa drž, aby si nám nepokazil radosť.

No a o mesiac sa (dobrou) zhodou náhod meno Kornela Földváriho opäť ocitlo v titulkoch médií – 14. marca mu literárny vedec Peter Zajac, predseda poroty najprestížnejšej slovenskej literárnej Ceny Dominika Tatarku, odovzdal laureátsky diplom tejto ceny za rok 2006 za knihu O karikatúre. Cena Dominika Tatarku sa už trinásť rokov udeľuje autorom, ktorí svojím životom i tvorbou naplňajú odkaz tohto veľkého slovenského spisovateľa – ten spočíva v jednote demokratických občianskych postojov a kvalitného literárneho diela. Kornel Földvári toto kritérium naplnil bezo zvyšku.

Kniha O karikatúre obsahuje rozsiahly súbor Földváriho textov o kreslenom humore, ktorý je, ako píše autor v článku Svet jedným ťahom, „vytrvalý apel na zdravý rozum. (...) sebazpoznaním sníma z nás kliatbu zotrvačnosti, zvädza, aby sme sa vyslobodili zo zvierajúcej obruče bezmyšlienkovitého a mani-

pulovateľného davu. Tým, že v nás prebúda samostatné reakcie, vracia nám individualitu.“

V knihe nájdeme desiatky Földváriho štúdií, článkov, recenzií, glos, portrétov jednotlivých slovenských, českých i svetových kresliarov. Upozorním tu aspoň na niektoré najpozoruhodnejšie – na štúdiu Slovenská politická karikatúra – žáner či diagnóza?, na syntetizujúci článok o slovenskej karikatúre Príbeh s (dúfajme) šťastným koncom, na monografickú štúdiu Orbis pictus Dušana Polakoviča. Ale Földvári je aj (či najmä) majster krátkej brisknej glosy – také sú jeho otváracie prejavy na vernisážach výstav jednotlivých karikaturis-



Hostia počas udeľovania Ceny D. Tatarku

tov či skupinových kolekcii, texty v katalógoch či recenzie (veľmi zriedkavých) knižných vydaní kresleného humoru. Pozoruhodné sú aj Földváriho cykly portrétov významných českých a svetových karikaturistov, ktoré v deväťdesiatych rokoch písal pre dnes už zaniknutý denník Národná obroda. Obligátne laudácio na laureáta Ceny Dominika Tatarku prednáša vždy jej predchádzajúci držiteľ – šťastnou zhodou náhod to tentoraz bol Földváriho priateľ, humorista Tomáš Janovic. Povedal aj tieto veľmi presné slová: „Humor nás vtípne, veď ako ináč, upozorňuje na naše mínusy, a také niečo sa pod Tatrami neodpúšťa. Slovenčina je presná: čo nie je vážne, to znevažuje! Som veľmi rád, že dnešného Tatarku dostáva jeden z našich najbrilantnejších znevažovateľov – Kornel Földvári. Ten už dávno zistil, že humor v akejkoľvek podobe, či už písanej, hranej alebo kreslenej nie je národným zločinom, ale národným dobrodomím. A Kornel Földvári o takomto humore celý život píše. Skvelým štýlom – čo potvrdzuje starú pravdu, že štýl je človek.“

No a sám Kornel Földvári vo svojej eseji O karikatúre a zrade, ktorú predniesol pri preberaní ocenenia, povedal okrem iného aj toto:

„Moderná karikatúra sa stala svetovým nástrojom dozorumenia. Nepodkladá sa a nelíška takzvanému masovému divákovi, ale trpezlivo ho dvíha k tichému úsmevu pochopenia, k úvahe nad sebou aj nad svetom. Vo vzácnych chvíľach i k nedefinovatelnému smútku kdesi v podvedomí, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou ozajstného humoru.“

Čo k tomu dodať? Azda len to, že Cena Dominika Tatarku za rok 2006 je v správnych rukách. ■

Autor je básnik, prekladateľ a publicista
Foto Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava

i rekapituláciu najväčších Žbirkových hitov v živej podobe, zachycuje jeho posledné DVD s názvom Dúhy & DVD The Best Of Tour.

V rámci Miro Žbirka Tour „30“ tento hudobník so sprievodnou kapelou predstaví svoje najväčšie hity ako Zažni, Atlantída, či Biely kvet, no i aktuálne skladby, ako napríklad Čo bolí, to prebolí. Diváci si na jeho živé vystúpenie môžu momentálne zájsť v mestách Náchod, Brno, Olomouc, Kunovice u Zlína, Karlovy Vary, Hradec Králové, Chomutov, Ostrava, Plzeň a koncertnú šnúru zakončí vystúpením 3. apríla v pražskej Lucerne.

• jch



Z histórie a súčasnosti Klubu slovenskej kultúry v Prahe

(2. časť)

Pokračovanie textu o histórii vzniku a vývoja Klubu slovenskej kultúry z pera predsedníčky KSK, historičky Heleny Noskovej pri príležitosti tohtoročného tridsiateho výročia vzniku KSK.

Po roku 1968 sa Slováci v českej časti republiky vzhľadom na neautentickú federáciu ocitli opäť vo zvláštnom postavení. Neboli národnostnou menšinou. Tou boli v rámci celej republiky Nemci, Maďari, Poliaci a Ukrajinci. V českých krajinách mali svoje kultúrne spolkové organizácie len Nemci a Poliaci, ktorí sa účastnili aj práce v Rade pre národnostné menšiny vlády ČSFR. Tieto národnostné spolky vznikli podľa zákona č.68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách. Organizácie národnostných menšín mali zvláštne postavenie medzi spoločenskými organizáciami. Komunistická moc povolila vždy len jednu organizáciu tohoto druhu a jej činnosť obmedzila na kultúrno – osvetovú oblasť. Funkcionári národnostného spolku nemohli vystupovať za celú národnosť a spolky mohli pôsobiť len v jednom regióne. Všetko ostatné komunisti považovali za prejav nacionalizmu.

Hoci Slováci nemali zo zákona nárok na vlastnú spolkovú činnosť založenú na národnostnom základe, predsa len naši



Prvá budova Matice slovenskej



Tretia budova Matice slovenskej

istú cestu k založeniu spolku, ktorý by v českom prostredí prezentoval slovenskú kultúru, šíril osvetu, pestoval tradičnú slovenskú ľudovú kultúru, tanečnú i hudobnú. Obmedzil sa však len na hlavné mesto a miesto v ňom našli nielen Slováci, ale aj Česi.

Joseph Rudyard Kipling a Slovensko



Štyri výročia v roku 2007 sa viažu k známemu anglickému spisovateľovi Josephovi Rudyardovi Kiplingovi – 100. výročie, 95. 60. a 50. výročie je späť so Slovenskom.

Švédska akadémia rozhodla na jesennom zasadaní roku 1907 v súhlase s podmienkami závetu Alfréda Nobela spísanéhoho 27. 9. 1895 udeliť cenu za literatúru za daný rok Josephovi Rudyardovi Kiplingovi za silu videnia, za svojskú imagináciu, smelé idey a pozoruhodný rozprávačský talent, ktorým sa vyznačuje dielo tohto svetoznámeho autora. • R. Kipling sa narodil v roku 1865 v Bombaji v rodine anglického maliara, profesora na umeleckej škole. Od malička ovládal anglický i hindský jazyk. Vzdelanie získal na súkromnej anglickej škole. Pre krátkozrakosť nemožno nastúpiť vojenskú kariéru a na univerzitné vzdelanie nemala rodina prostriedky. Vrátil sa do Indie, kde pracoval v Láhere v miestnych novinách. Tam napísal v roku 1891 Lifes Handicap (Životné prekážky), ktoré vyšli v slovenskom jazyku pod názvom Bez božieho požehnanie v roku 1947 v Nitre. Avšak už v roku 1900 vyšli v Slovenských pohľadoch jeho poviedky Beh života, Rozprávky a črty, Správca distriktu. • V roku 1901 napísal vynikajúci román Kim, ktorý tiež vyšiel v slovenskom preklade pod názvom Kim a iné prózy, ale až o sedemdesiat rokov neskôr. • V r. 1894 natrvalo sa usadil v Anglicku, kde v tomto roku vyšla The Jungle Book, a v roku 1895 The Second Jungle Book. V slovenskom preklade. M. Paulíny-Tóthovej vyšli obe knihy

Pred rokom 1989 voľne združovali Slovákov i Čechov so záujmom o Slovensko, jeho kultúru a reálie dva pražské spolky – Klub slovenskej kultúry a Limbora. Obidva spolky dekla-



Druhá budova Matice slovenskej

rovali pestovanie a šírenie slovenskej kultúry. Limbora ako umelecký tanečný súbor predovšetkým pestovanie tradičnej ľudovej kultúry. Postavenie KSK v daných rokoch malo svoje osobitosti.

Klub slovenskej kultúry po svojom vzniku v činnosti nadviazal na svojich predchodcov – Miestne odbory Matice slovenskej, Československú jednotu a Československú spoločnosť - z rokov medzivojnového i povojnového Československa. Prehĺbil tak svoju históriu, ktorá sa po rôznych tlakoch a premenách stala súčasťou jeho prítomnosti. Preto by sme radi priblížili čitateľom a záujemcom o spolkový život Slovákov v ČR najprv minulosť a potom súčasnosť KSK, ktorá navyše vyúsťuje do niekoľkých otázok. Napríklad či problémy a potreby Slovákov v ČR treba aj naďalej hľadať len v oblasti kultúry a vzdelávania? Nie sú aj niekde inde? Napríklad v sociálnej starostlivosti? V širších druhoch osvety? Ktoré generačné a sociálne vrstvy najviac a v akom zmysle postihuje ich odlúčenosť od materinskej krajiny? Nie je oblasť kultúry a vzdelávania len jednou stranou mince a oným známym „miestom na slnku“, kde sa pomyselná ihla hľadá oveľa ľahšie, ako v kope sena, alebo v temnom lese? Ako sa s týmito problémami vyrovnávali naši predchodcovia? Nezabúdame na niečo, čo im bolo vlastné, a ak áno, dá sa to ešte napraviť? Sú tu možnosti, ktoré nevieme alebo nechceme využiť?

Predchodcovia Klubu slovenskej kultúry

Predchodcom KSK bol Miestny odbor Matice slovenskej v Prahe, ktorý má svoju osobitú históriu. Pre väčšiu prehľadnosť jeho zameraní a cieľov ju možno rozdeliť do troch historických etáp. V každej etape znovu zakladaný MOMS zohral určitú úlohu, ktorá je málo známa. Pripomenieme ju len v skratke, keďže si zaslúži oveľa hlbší výskum a v budúcnosti

samostatné štúdie, ktoré priblížia činnosť, zameranie a ciele MOMS v troch historických obdobiach: medzivojnovom, povojnovom a na počiatku 70. rokov 20. storočia v tzv. normalizácii.

V roku 1918 vzniklo Československo ako samostatný štát, kde sa Slováci stali jednou vetvou politicky vytvoreného československého národa, s odvolávaním sa na príbuznosť jazykov, prelínanie kultúr a spoločné historické osudy. A tak ani vtedy Slováci v Čechách a na Morave nemohli byť národnostnou menšinou, pretože bol len jeden štátny národ – národ československý. Národnostnými menšinami sa stali Nemci, Maďari, Poliaci. Občianska spoločnosť v medzivojnovom demokratickom Československu sa stala živnou pôdou pre veľa spolkov, ktorých členovia sa venovali rôznym činnostiam - podporovali a tvorili vlastnú kultúru, šport, vzdelanosť a osvetu, pracovali tu spolky národnostné, spolky zaoberajúce sa umením, vedou, sociálnou starostlivosťou, dobročinnosťou atď. Boli tu spolky, ktoré združovali rôzne profesie, živnosti, ženy, študentov, spolky krajanov, spolky združujúce ľudí podľa domovského práva a pod. Tieto spolky boli apolitické, venovali sa skutočne len svojej záujmovej činnosti, ktorú deklarovali v zakladacej listine. Vo vtedajšom demokratickom Československu rozvíjalo svoju politickú činnosť aj veľa politických strán, a tak kultúrne, vzdelávacie a iné spolky zostávali mimo politických záujmov politikov.

I. etapa. Vznik a činnosť Miestnych odborov Matice slovenskej v českých krajinách

V niektorých českých a moravských mestách začali pracovať Miestne odbory Matice Slovenskej (Praha, Brno, Olomouc, Prostějov atd.). Z archívnych dokumentov sa však dozvedáme, že tieto odbory neslúžili slovenskej minorite. Ani nemohli, keďže táto de iure neexistovala a v podstate neexistovala ani de facto. Náplňou MOMS bolo rozvíjanie česko-slovenských vzťahov v rôznych mestách a regiónoch českých krajín. Tieto odbory, v ktorých pracovali Česi a Moravia, takisto ako Slováci, približovali a prenášali obraz slovenskej kultúry a reálií do českého prostredia. Úzko spolupracovali s Maticou slovenskou v Turčianskom Martine, kde zasa pracovali niektorí českí odborníci – jazykovedci, historici, národopisci. Slovenská ľudová duchovná a hmotná kultúra mala oživiť zabúdané české tradície. Postavenie MOMS v Čechách a na Morave bolo výrazne iné, než tomu bolo u mnohých MOMS vo svete, ktoré sa starali o slovenských krajanov v cudzine a dôraz kladli na menšinové školstvo, zachovanie materinského jazyka a udržanie slovenských enkláv a diaspór. ■

Pokračovanie v budúcom čísle.

*Autorka je historička
Foto archív KSK*

v Slovenských pohľadoch v roku 1912 pod názvom Z indických chrástí. Nový preklad Knihy džunglí 1 – 2 od Ady Kuzmányovej-Bruothovej vyšiel vo vydavateľstve Práca v roku 1957. • Novší preklad Margity Príbuseovej vydali Mladé letá v roku 1964. • V slovenčine vyšli aj ďalšie knihy pre deti, napríklad v roku 1931 v Martine vyšiel Biely tuleň a Rozprávky o praotcovi klokanovi v preklade Margity Paulíny-Tóthovej. • Jeho ďalšie knihy sa prekladu ešte nedočkali. Napríklad Stalky and Co. (Stopka a spol.) je zaujímavým návratom do detstva, zbierka poviedok Actions ana Raections (Akcie a reakcie) z roku 1909, zbierka poviedok A Diversity of Creatures (Rozličné bytosti, 1917); zbierka poviedok Debits and Credits (Dlžoby a úvery, 1926); Limits and Renewals (Hranice a obnovy, 1932). • R. Kipling zomrel 18. januára 1936. • V roku 1937 vyšla jeho autobiografia Something of Myself. For My Friends Know and Unknow. • V totalitných režimoch R. Kipling nepatrí k preferovaným autorom. Možno práve pre tú silu videnia, svojú imagináciu, či odhodlanosť Angličana byť vzorom a ochrancom, ale i kolonialistom a imperialistom, ako bývalo pripomínané. A tak nefiguroval ani v školských učebniciach a málokto sa mal možnosť zoznámiť sa s jeho básňou If (Když), ktorej preklad Otokara Fischera vyšiel v češtine v tridsiatych rokoch minulého storočia, v slovenčine dosiaľ nevyšiel. Pripomeňme si aspoň známy výrok tohoto svetového literáta: Chceš uskutočniť svoje sny? Prebuď sa!



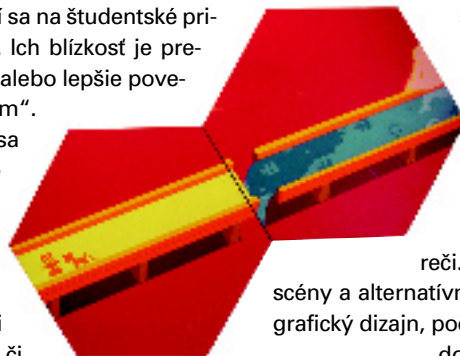
Kategorizácia **extáz**

Spleen & ideal patrí k tým výstavám, ktoré nevznikli na objednávku kurátora alebo galérie. Nebojím sa povedať, že vznikla vlastne „iba tak“. Tým nechcem povedať, že je výsledkom náhody. Určite nie, len sa programovo vyhla akejkoľvek záväznej koncepcii či iným pragmaticko-teoretickým cieľom. A tým sa dostávame k otázke, čo majú spoločné Veronika Drahotová, Jozef Bolf, Jakub Hošek, Martin Gerboc a Erik Šille?

V prvom rade to asi bude chuť spolu vystavovať. Tú dostal ako prvý Martin Gerboc. Vždy s vyhraneným názorom, ktorý vďaka svojej schopnosti „vyjadrovať sa k veciam a dejom“ ich s nasadením filozofa komentuje. Táto jeho posadnutosť mu paradoxne vôbec neuhľadáje pohyb v sieti a schéme súčasného slovenského umenia, skôr naopak. A práve preto sa z času na čas stáva „mediátorom“, vytvárajúcim novú paralelnú sieť, mimo overené pravidlá. Určite to nerobí len z dobročinných dôvodov. Samozrejme aj on chce byť videný a vypočutý, najlepšie v zbere spriaznených hlasov. Ak som už spomínala, že Spleen & ideal nie je postavená na zhodách v obsahoch a formách tvorby, či dokonca v odvolávaní sa na študentské priateľstvo. Zdá sa to byť komplikovanejšie. Ich blízkosť je predovšetkým v „štýle“, ako sa vysporiadali, alebo lepšie povedané ako nakladajú s úlohou „byť umelcom“.

A paradoxne práve preto, že výstava sa odvoláva na niečo tak neuchopiteľné a v podstate vizuálne neoveriteľné, má o to väčšiu šancu ponúknuť farebnejší obraz súčasného umenia.

Našťastie dnes už je vo výtvarnom umení jedno, či sa niekto riadi dogmami moderného umenia alebo ich popiera či hlása návrat k minulosti, alebo verí len webovej prítomnosti. Štýly sa prekrývajú, protiklady sa strácajú a všetko sa dokopy mieša v stále väčšom a väčšom globálnom hrnci.



Erik Šille: Loading now, akryl na plátně, 66 x 88 cm, 2006

Lenže, ak predtým „byť umelcom“ znamenalo obetovať na oltár umenia „všetko“, dnes je toto slovné spojenie nielen naplnené iným obsahom, ale nachádza sa tak trochu mimo aktuálneho slovníka. Ak sa



Jakub Hošek: Untitled, akryl na plátně, 75 x 42 x 14 cm, 2006

o Jakubovi Hoškovi napísalo, že: „jeho životní strategie úzce souvisí s jeho hudebními a umělecko-organizačními aktivitami. Jakub totiž žije hudbu jako životní styl a podobně se staví i ke své malbě a užité grafice, působící stejně křehkým a zároveň sofistikovaně vyštinutým způsobem jako jeho image.“, platí to aj o Veronike Drahotovej, Jozefovi Bolfovi, Martinovi Gerbocovi a Erikovi Šillem. „Maľovanie

obrazov“ je len jednou z vecí v ich zornom poli záujmu, alebo lepšie povedané, je jedným z množstva „projektov“, ktorým venujú svoj čas. V ich mentálnom území sa dá nájsť písanie kníh, kreslenie komiksov a ilustrácií, príprava webových stránok, prevádzka klubu a galérie, pôsobenie v médiách... Ale aj keď si ide každý svojou cestou, ich komunikácia s okolím zdá sa byť v mnohom príbuzná. V súčasnom medializovanom svete, postupne odoberajúcom umeniu všetky jeho doterajšie verejné domény, sa necítia byť cudzincami.

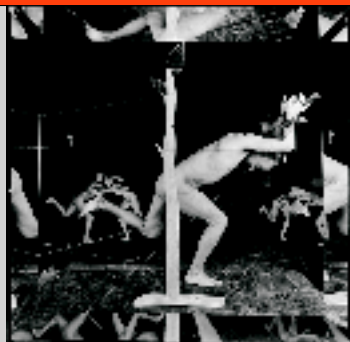
Naopak, cítia sa v ňom doma a rozumejú jeho reči. Internet, médiá, svet nezávislej hudobnej scény a alternatívnych komunit, graffiti a street art, komiks, film, grafický dizajn, počítačové hry, life stylové časopisy, ... To je svet, do ktorého patria, no aj nepatria zároveň. Tým, že „maľujú obrazy“ stávajú sa tak trochu jeho vydedencami. Napriek tomu, že používajú jeho reč, sú

predsa len príliš pomalí, príliš emocionálni, príliš sentimentálni, alebo príliš angažovaní, príliš moralizujúci, či príliš sarkastickí, ... To „príliš“, je práve to, čím prevyšujú tento svet.

U Jozefa Bolfa je to „cit“ postihnúť blízkosť smrti, prítomnosť konca a strachu. To všetko videné v naivných očiach krásnych, sladkých ale vždy smutných „zvieratiek“, ktoré to nedokážu zatajiť aj napriek blízkej príbuznosti s komiksom a detskými knižkami.

U Martina Gerboca je to jeho intelektuálny boj s „maľbou“. Hovorí, že jednoznačným zámerom jeho malieb je skúsenosť a nie médium, že chce prehovárať a nie len maľovať. Že ho nezaujíma skúsenosť maľby, ale skúsenosť existencie. To všetko je pravda.

Vasil Stanko v Trenčíne (odporúčame očiam vašim)



Myjavský rodák, dlhodobo žijúci a pôsobiaci v Prahe, fotograf, člen tzv. Slovenskej novej vlny, slávnej v osemdesiatych rokoch minulého storočia, fotograf Vasil Stanko, vystavuje do 4. apríla 2007 v trenčianskej Galérii Miloša Alexandra Bazovského, sídliacej na Palackého námestí.

Pre niektorých pochmúrny a gotický, pre iných výstižný a ironicky vtipný, pre ďalších majstrovsky rozohrávajúci panoramatickú ilúziu prostredia – divák má pocit, že uprostred neho sám stojí. Ako píše kurátorka tejto výstavy Elena Porubánová: „Stankovo úsilie o narušenie konvenčného vnímania sveta prostredníctvom znepokojujúcich, až surrealisticky absurdných, mnohofigurálnych výjavov, je akousi odozvou na krízu identity súčasného človeka, ...“, jeho mužské i ženské akty „odkrývajú podvedomie a vnútorný svet autora, prenesený prostredníctvom postáv do vonkajšieho prostredia...“. Celý Stankov život je spojený s fotografiou. Ešte pred tým, ako prišiel do Prahy, kde na Katedre umeleckej fotografie, na Filmovej a televíznej fakulte Akadémie múzických umení, spolu s Rudom Prekopom, Tonom Stanom, či Kamilom Vargom realizovali svoje myšlienky o inscenovanej fotografii. Z toho vznikla Slovenská nová vlna, považovaná za nastupujúcu



Josef Bolf: Holka, tuš a vosk
na plátně, 115 x 85 cm, 2006

Ale aj keď sú jeho obrazy obsahom drasticky úderné, sú najmä vďaka maľbe, vždy i, až pateticky presvedčivé.

U Veroniky Drahotovej je to skrývanie sa za obrazy virtuálne presietovaného sveta. Za jeho znaky a symboly, ktorých obsahy sú tak ľahko zameniteľné a zneužiteľné. Veronikino „zneužitie“ nás privedie k príbehom, zapadajúcim síce ľahučko do seba, takmer ako puzzle, ale stačí jedna chyba, jeden zle uložený kúsok a obraz sa rozpa-

dá. Ale práve chyba ako drobná nepatričnosť, či zdanlivý nesúlad je v Drahotovej obrazoch dôležitým odkazom. Hľadajte!

U Erika Šilleho sú to mimikry. Pretože akokoľvek krásne vymalovaný je Šilleho „komiksový“ svet, je to vždy len a len pasca. Chytá na lepkavo ružovú, blankytno modrú a sviežo zelenú... No nie je príjemne byť tak krásne lapený?

U Jakuba Hoška je to schopnosť z chaosu textov a odkazov, postáv a figúrok vyskladať tak trochu surreálny melancholický



Veronika Drahotová: Singer, (Rip & Burn I), akryl na plátně,
140 x 140 cm, 2006



Martin Gerboc: Exhausted Hero, tisk a maľba na plátně,
100 x 70 cm, 2006

svet. Krehký, sem - tam detsky naivný, miestami až kostrbatý. Všetko je to však namiešané v dokonalejšej až elegantnej harmónii, takže nám neostane nič iné, len mu bezvýhradne veriť.

Česko-slovenská výstava Spleen & ideal potrvá v galérii Brno do 15. apríla. Do konca tohto roka ju divácividia ešte v Banskej Bystrici, Košiciach, Bratislave a Prahe. ■

*Autorka je kurátorka
Foto archív Galerie Brno*

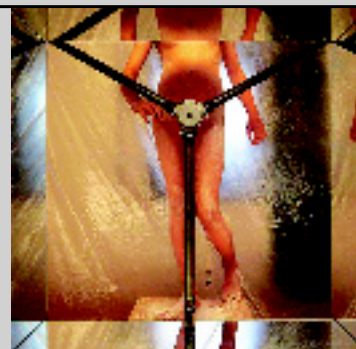
Spleen & ideal Kategorizácia extáz

Veronika Drahotová, Jozef Bolf, Jakub Hošek, Martin Gerboc, Erik Šille
Galerie Brno

Koncepcia výstavy: Beata Jablonská a Martin Gerboc
15. február – 15. apríl 2007

generáciu postmoderny. Bol študentom Strednej umelecko-priemyselnej školy v Bratislave, kde sa okrem iného taktiež zaoberal fotografiou. Dodnes sa okrem svojej umeleckej činnosti venuje fotografii módy, reklame, fotografiám architektúry a interiérov, spolupracuje s umelcami, kultúrnymi inštitúciami na fotografiách umeleckých predlôh, objektov a tvorbe publikácií. „Scény a výjavy, ktoré pred fotením najskôr spracuje v podobe kresby a pripraví do architektonickej podoby, komponuje do fotografických cyklov, aby mohol pôvodnú myšlienku rozohrať vo viacerých podobách doviest k intenzívnejšie spracovanému zážitku...“

Vo svojom umeleckom zameraní je Vasil Stanko jedným z najzávažnejších protagonistov, preto by si výstavu nemal nechať ujsť žiadny z návštevníkov a obyvateľov Trenčína.



Demokrat

československého razenia

Ešte dlho bude jednou z dôležitých úloh slovenskej historiografie „zaľudňovanie“ našich moderných dejín: tam, kde sa desaťročia zvyklo hovoriť predovšetkým o anonymných procesoch, trendoch či zákonitostiach dejín, ktoré sa prejavovali v činoch ľudových mäs a ich vedúcej sily (pre mladších – KSC), ukázať podstatne širšiu paletu skutočných aktérov, ktorí sa podieľali na formovaní nášho dvadsiateho storočia a bez ktorých toto storočie nemôže mať autentickú tvár.

Jednou z takých osobností, v minulosti spomínanou vo veľmi redukovanej podobe, je Juraj Slávik Neresnický, predrevratový (do roku 1918) literát a kultúrny pracovník, publicista, ktorý vstúpil do politiky v rozhodujúcich chvíľach pre Slovákov – pri vzniku Československa. Siahal v nej na vysoké posty, aby následne pôsobil v diplomacii, a to na dvakrát, rovnako ako sa na dvakrát zapojil do exilového zápasu o obnovu demokracie vo svojej vlasti. Kolektívnu monografiu editoval Slavomír Michálek, autor monografií o slovenských diplomatoch Štefanovi Osuskom a Jánovi Papánkovi. V knihe okrem príhovorov našich dvoch exvelvyslancov v USA B. Lichardusa a M. Bútoru a vari dvoch desiatok štúdií je výber aj zo Slávikovej poézie, pamätí a korešpondencie s ilustračnou prílohou.

Prečo monografia o tomto slovenskom kultúrnom a politickom dejateľovi a prečo možno aj s dodatkom „konečne“? V Jurajovi Slávikovi akoby sa zauzlila rozporuplná situácia Slovákov a ich vzdelaneckej elity predovšetkým v prvej polovici dvadsiateho storočia. Syn evanjelického kňaza, ktorý získal na tie časy nadpriemerné vzdelanie, umožňujúce mu urobiť slušnú kariéru v službách Uhorska, zostal verný svojmu slovenskému pôvodu a súčasne aj myšlienke pokroku a prin-

cípom demokracie, ako sa v slovenskej tlači formovali najmä v časopise Prúdy. Súčasne sa v ňom upevňovalo presvedčenie, že budúcnosť Slovákov, v tých časoch slabej slovenskej spoločnosti, je neoddeliteľne spojená s česko-slovenskou vzájomnosťou, čo sa malo potvrdiť vznikom spoločného štátu v závere prvej svetovej vojny, ale aj spôsobom, ako tento spoločný štát vznikol. Pre Slávika spochybňovanie československej myšlienky a spolupatričnosti znamenalo nielen spochybňovanie slovenskej slobody, ale aj demokratických pomerov, v ktorých nová republika až do Mníchova žila. Slávik, podobne ako aj ďalší čechoslovakisticky orientovaní slovenskí politici, si však neuvedomovali, že obrovský impulz, znamenajúci pre Slovákov vznik československého štátu, nenasmereval vývin k vytvoreniu jedného politického, pre niektorých dokonca etnického československého národa, ale smerom k rastu a vzostupu svojbytného slovenského národa. Tým politikom, ktorí zotrvali na rigoróznom čechoslovakizme, hrozilo čoraz zreteľnejšie, že im skôr či neskôr ujde slovenský vlak aj do ich politickej budúcnosti. Navyše, napriek usporiadaným pomeroch v medzivojnovom Československu, obdobie hospodárskej krízy v prvej polovici tridsiatych rokov – a v tom čase bol Slávik ministrom vnútra – sa nieslo v znamení ostrých sociál-

Dvakrát Perfekt



Slovensko

Bratislavskému vydavateľstvu Perfekt sa v poslednom čase vydarili minimálne dve publikácie z jeho knižnej produkcie. Tou prvou je nádherná a bohato ilustrovaná kniha Slovensko (Dejiny, divadlo, hudba, jazyk, literatúra, ľudová kultúra, výtvarné umenie, Slováci v zahraničí). Ako už sám názov napovedá, témou knihy nie je jedna oblasť, naopak, autori sa snažili zamerať sa na kultúrne dedičstvo Slovenska a Slovákov všeobecne. Je koncipovaná ako prvotný zdroj informácií pre všetkých, ktorým ich slovenský pôvod nie je ľahostajný a zaujíma ich. Knihu možno chápať ako základ, na ktorom sa dá ďalej budovať archív osobných vedomostí.

Je výpravná, s bohatým obrazovým materiálom, dopĺňa ju zoznam odporúčanej literatúry a register, ktorý je pri publikácii tohto charakteru nevyhnutným doplnkom a sprievodcom. Prostredníctvom máp, ilustrácií, obrazov, fotografií a samozrejme textu nás sprevádza storočiami, ktoré sa historického vývoja smerovaného do priestoru a vedomia momentálneho Slovenska týkajú alebo s ním nejakým spôsobom súvisia. Začíname v dobe Veľkej Moravy a končíme v súčasnosti. Nie je na čo čakať a otáľať pred cestou ku koreňom.

nych konfliktov, spravidla podnecovaných komunistami, na ktoré štátna moc nebola pripravená odpovedať síce rázne, ale bez krvavých obetí. Aj tento moment mal zohrať svoju rolu v povojnovej politickej budúcnosti Juraja Slávika.

Ešte predtým, po zničení Československa nacistickým Nemeckom, sa Slávik ako vyslanec ČSR v Poľsku postavil jednoznačne za Československo a za demokraciu a svoje vojnové roky prežil ako minister československej exilovej vlády v Londýne. No zotrúvanie na čechoslovakistických postojoch v Benešových intenciách ho po vojne vzdialilo od jeho predvojnových slovenských politických partnerov, takže už nedostal príležitosť zapojiť sa do povojnovej vnútornej politiky. O to väčší sa angažoval v československej zahraničnej politike. Najskôr ako člen komisie rokujúcej s Maďarskom o výmene obyvateľstva, následne ako delegát na Parížskej mierovej konferencii a od leta roku 1946 až do komunistického prevratu v roku 1948 ako československý veľvyslanec vo Washingtone. Na pseudolegálny prevrat vo februári 1948 (odkedy sa pri legálnej zmene vlády využíva tajná polícia a ozbrojené jednotky jednej strany?, pozn. autora) reagoval ako statočný demokrat – demisiou a zapojením sa do tretieho československého odboja, v rámci ktorého sa najmä zo začiatku sústredil na pomoc exulantom unikajúcim z Gottwaldovej „zasľubenej zeme“, v ktorej malo na desaťročia platiť „kupředu, levá“...

V treťom odboji korigoval aj svoje anachronické čechoslovakistické názory na budúcnosť česko-slovenských vzťahov, čo sa prejavilo zblížením sa s reprezentantmi povstaleckej demokratickej generácie okolo Lettricha. Neutešené pomery vnútri exilovej politiky – čo býva, ostatne, charakteristické pre vari všetky exilové politické spoločenstvá, najmä v čase relatívnej medzinárodnej stability – ako aj pokročilý vek ho viedli

postupne k stiahnutiu sa z verejnej činnosti. Dožil sa síce Pražskej jari 1968 aj jej potlačenia a nástupu normalizácie, no do vlasti sa vrátili roku 1990 už len jeho ostatky, aby spočinuli v rodinnej hrobke.

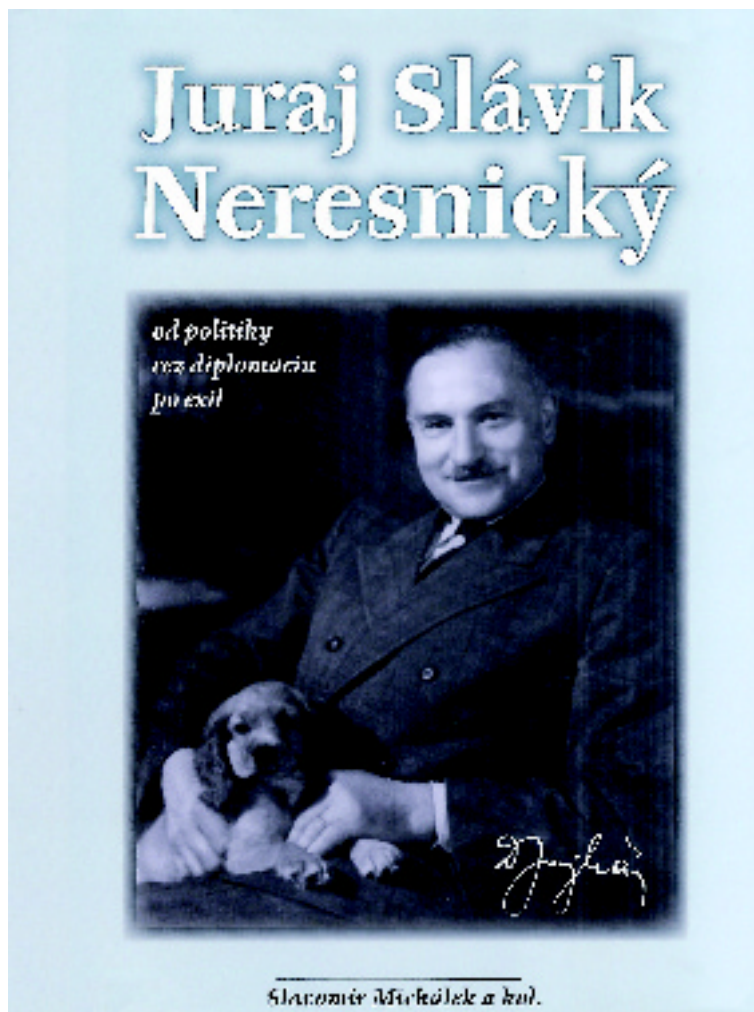
Ako to už býva, prvé monografické práce venované politickým osobnostiam spravidla neobsiahnu všetky aspekty a súvislosti ich pôsobenia, v prípade Slávika vyše polstoročného pôsobenia. Napríklad čitateľ by iste privítal dôkladnejšiu analýzu Slávikovej činnosti a jeho postavenia v rámci slovenskej časti medzivojnovaj agrárnej strany, v ktorej mal istý čas silné postavenie, a takisto jeho vzťahy s novo sa formujúcou demokratickou reprezentáciou počas vojny a krátko po nej. Sem patrí aj jeho reflektovanie vývoja na Slovensku najmä po vypuknutí SNP a dočasnou prevzatí moci Slovenskou národnou radou, čo prinieslo významnú zmenu do česko-slovenských vzťahov. Vítaný by bol aj podrobnejší pohľad na vývin osobných Slávikových názorov v americkom exile. To všetko sú námety prvej slávikovskej monografie pre ďalší historický výskum, ktorý sa, ako vieme, nikdy nekončí. ■

Autor je historik

Foto archív

Príspevok bol predtým uverejnený v K&S –

– Knihy a spoločnosť č. 2/2007



Slavomír Michálek a kol. Juraj Slávik Neresnický

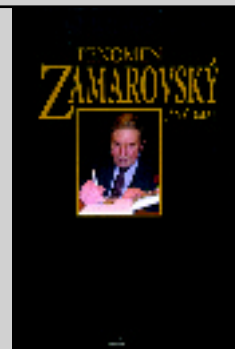
Od politiky cez diplomaciu
po exil (1890 – 1969)

Prodama 2006
504 strán

Fenomén Zamarovský

Pätnásť kníh, ktoré vyšli v jedenástich jazykoch a v náklade vyššom ako jeden a pol milióna kusov – to je bilancia, samozrejme neúplná, prekladateľa, cestovateľa, bádateľa a jedného z najpopulárnejších autorov literatúry faktu v tejto časti sveta, Vojtecha Zamarovského. Text knihy Fenomén Zamarovský spisovateľa Jána Čomaja bol dokončený mesiac pred smrťou Vojtecha Zamarovského, tejto ojedinelej osobnosti nielen v našich meradlách, ale dovolím si povedať, že i vo svetovom meradle. Veď ktože by si bol pomyslel, že Slovák spod Trenčianskeho hradu raz napíše i Encyklopédiu mytológie, z ktorej sa budú učiť žiaci v Grécku?! A nielen to. Publikácie Vojtecha Zamarovského sú natoľko všeobecne známe, že Gilgameš, Ich veľičenstvá pyramídy, Za siedmimi divmi sveta, Objavenie Tróje a mnoho ďalších nie je nutné pripomínať ani predstavovať. Kniha je rozdelená na dve časti, z ktorých jednu tvorí životopis Vojtecha Zamarovského a druhú prehľad jeho autorských kníh a ich anotáciu. V životopise sa dozvieme, ako malý Béla (vtedy ešte skutočne Béla) vyrastal, nazrieme do rodokmeňa rodiny Zamarovských, nadmieru zaujímavé sú študentské roky i doba najvyššej pracovnej a cestovateľskej vitality. Precestujeme s ním rôzne zákutia jeho obľúbených krajín, kam samozrejme nepatril iba Egypt. Knihu dopĺňujú dobové aj najaktuálnejšie fotografie samotného Vojtecha Zamarovského, ale i rôznych artefaktov a prostredia, s ktorým bol citovo či pracovne (jedno nevylučuje druhé) spätý. Nájde sa i mapa z jeho archívu.

Mimoriadne vydarená spomienka, ktorá vlastne v pôvodnom zámere spomienkou nemala byť.



Čo znamená hojdať sa na lane?

Už niekoľko rokov je tento mladý muž, doktorand a obdivovateľ prírodných krás všeobecne, akousi stálicou, svietiacim majákom a prvým záchytným bodom v rámci športovej sekcie Klubu slovenskej kultúry. Volajme ho trebárs „Kokeš“. Tak znie jeho prezývka i medzi športovými kolegami, kde každý jednu, chtiac–nechtiac obdržal. Tento vitálny mladík je aktívny najmä v horolezeckom odvetví – zlezie, čo vidí a práve preto padali otázky týmto smerom. Po dlhom prehováraní a pokrikovaní zdola nahor a naopak nakoniec pristal, že na chvíľu zo steny zlezie (redaktorovi sa hore nechcelo ani pod hrozbami) a rozhovor mohol začať.

■ Ako si sa dostal k lezeniu?

Neštandardne cez softball. V osemnástich rokoch, keď som zistil, že ma softball už nenaplnuje, čírou náhodou mi kamarát navrhol, že by sme mohli skúsiť liezť na umelej stene. I keď dnes umelé steny zažívajú boom a sú „na každom rohu“, v tom čase ich bolo iba pár a ja som sa obával prvých pokusov, najmä s týmto neskúseným človekom. Hrdinsky som navrhol, aby sme sa prihlásili do nejakého horolezeckého oddielu, na čo on prikývol a už o týždeň sme boli na prvých skalkách so skúsenými lezcami.

■ A čo prvé lezenie vo farbách KSK?

Keď horolezecká slovenská skupinka vznikla vďaka prítomnosti niektorých slovenských študentov a doktorandov na

ČVUT v Prahe, boli aj želania zo strany KSK zviditeľniť ju napríklad vnesením a umiestnením znaku KSK na niektorý štít. Jedným z nich mal byť zimný Gerlach a letný Kriváň v roku 2004. Alarmujúca nepriazeň počasia tomu zabránila v oboch prípadoch, písali o tom aj Listy... A asi to bolo dobre. Veď Tatry patria všetkým. Stretávame sa tam Slováci, Česi, Poliaci, Maďari, Nemci...Dôležitý je samotný výstup.

■ Ako lezenie riešiš v zime, keď je vonku dvadsať pod nulou?

Buď sa v horách lezie zimné lezenie – s čakanmi, mačkami a s tatranským čajom, čiže čajom s rumom, alebo využívame teplo indoorových stien v objektoch. To je častejší prípad. Zimnou špecialitou je lezenie v ľade, kde sa vyhľadávajú čisté ľadové steny.





■ **V súvislosti s lezením v horách sa často spomína bivakovanie. Vysvetli, prosím ťa, nelezcovi, čo to slovo znamená.**

Je to nechcené prečkanie noci nielen v stene.

■ **Panebože...**

Nikdy to bohvieako nevítaš, ale pri dlhom plánovanom výstupe sa s tým musí počítať. Je to proste nekomfortné prečkanie noci a hory môžu byť nevyspytateľné...

■ **Tak to radšej nikam liezť nebudem... Čo plánuješ vyliezť v najbližšom čase?**

Teraz sa najviac špecializujem na cesty na skalách vyššej obťažnosti, čím by som sa chcel práve pripraviť na ťažšie

výstupy v horách, hlavne v Dolomitoch a rakúskych Alpách. Takým mojím snom je aj zliezť si známe Yosemiteké steny v USA, ale v pláne mám aj iné lákavé trasy.

Tak prajem pevné laná a nervy.



*Autor je publicista
Foto Radek Mačák*



(Ne)všední přítomnost umění

Jak je dnes důležité dávat umění prostor v běžném a častokrát uspěchaném životě, potvrdí snad každý. Umělecké chtění – cítění – tvoření – nacházení se stalo jakýmsi stínem všední reality a stojí také za vznikem nového výstavního projektu Galerie 3+1, který se podařilo nedávno zahájit třem pražským studentům vysokých škol.



Peter Kováčik, Superamerika, 2005

Spojení všední přítomnosti pražského obyvatele při vychutnávání si kávy a jeho naléhavé potřeby obklopit se přitažlivým prostředím umělecké tvorby našlo zázemí v malostranské kavárně 3+1. Jako hlavní médium vystavování uměleckých děl byly přítom zvoleny fotografie. Právě jejich zpřístupnění v alternativním galerijním prostoru umožňuje spojit interaktivní vnímání umělecké tvorby s oblíbeným druhem městské relaxace. Základním smyslem projektu je představit mladé začínající tvůrce, zvláště nové talenty, odborné i laické veřejnosti.

Co bylo a co bude

Pravidelný cyklus měsíčních expozic fotografií zahájila výstava s názvem Superamerika (17. ledna – 21. února 2007). Předvedla tvorbu mladého slovenského autora Petra Kováčika – studenta a fotografa amatéra, který studijně cestoval po Americe. Svou kolekcí se pokusil nahlédnout do jejího nitra pohledem dokumentárně zabarveným s cílem najít nečekaná

a překvapivá zákoutí. Hledání tvarů, barev a struktur vyústilo do hravého ukojení smyslů všech, kdo tuto zemi ctí i zavrhuje. Podle Petra Kováčika to „není kritika, ani chvála, jenom pohled kolem sebe – na kulturu, historii i běžnou současnost. Člověk někdy přes tu bezvýraznou všednost nezachytí tak vše nabízené symboly, pestrou smíšenost a zajímavost, originalitu, nebo jedinečný kontrast...charakter, jež nemusíte vůbec hledat, protože se za nic neschovává.“

V pořadí druhá výstava s názvem ...linky... (byla k vidění do 28. března 2007) představila již o něco zkušenějšího fotografa Martina Babice. Mladý autor se ve svém archivu pokusil najít společného jmenovatele estetických hodnot prostředí v abstraktních liniích. Pro něho samotného je „jedenáctka fotografií vystavených v Galerii 3+1 spojnicí k paralelní realitě, která je možná ještě banálnější a možná o to více opravdová – k virtuální realitě na okamžik neuspěchaných pozorovatelů. Dominantní linky na snímcích se tak na malou chvíli stávají linkami do vesmíru lidské představivosti a hledáním smyslu cesty, procházené každým pozorovatelem samostatně.“ Velkoformátové tisky pomohly v prostoru kavárny zdůraznit prosazovanou estetiku a ukázaly dva základní výpovědní moti- vy lineárních kompozic – harmonii a dynamiku.

Poslední připravovaná výstava (vernisaž 2. dubna 2007) chce těžit z další tolik využívané funkce fotografie, jakou je její citlivá schopnost vyjádřit se k aktuálním společenským problémům. Jako prostředku k dosažení vyššího cíle se ve spolupráci s občanským sdružením Surya podařilo výstavu zaměřit na prezentaci humanitárního projektu. Zachycená skutečnost indické vesnice klade do popředí, stejně jako celý charitativní projekt, nutnost základního vzdělání v místě, které je od nejbližší silnice vzdáleno tři dny chůze. Děje se tak prostřednictvím výjimečných fotografií tvůrců projektu, zkušených fotografů Jana Tillingera a Ondry Cundra. ■

*Autorky jsou studentky UK Praha
Foto archiv*

Pozvánka na výstavu fotografií



Autoři: Ondřej Cundr – Jan Tillingier

Název: Surya

Kdy: 2. 4. 2007 – 25. 4. 2007

Vernisaž 2. 4. 2007 v 19:15 hod. Program bude obsahovat prezentaci projektu Surya včetně promítání a besedu s autory.

Kde: Café 3+1, Plaská 10, Praha 5 – Malá Strana

(tram 9, 12, 20, 22 do zastávky Újezd)

Projekt SURYA představuje realizaci výstavby solární školy, která umožní základní vzdělávání a celoroční výuku ve vesnici Kuryak. Ta leží v indické severní části Himaláje, v pohoří Zanskar. Projekt reaguje na nedostatečnou úroveň základní

ho vzdělání, jež je dána izolací a extrémními klimatickými podmínkami regionu.

Výstava fotografií je dokumentací života lidí, prostředí a způsobu nahlížení na něj pohledem přes objektiv. Autoři jsou zkušení fotografové a zároveň aktivní účastníci stavby školy. Impulsem pro jejich umělecké zachycení se stala všední realita tak vzdálené a přitažlivé země.

Za zdí

V rámci 12. ročníku přehlídky Slovenské divadlo v Praze představilo Divadlo Astorka Korzo '90 Bratislava Nvotovu inscenaci Pred odchodom na odpočinok dramatika Thomase Bernharda.

Tato hra reflektuje ostudnou rakouskou poválečnou situaci. U moci zde zůstali bývalí nacisté. Bernhardův politicky angažovaný „zeitstück“ vznikl na protest proti setrvání ve vysoké státní funkci bývalého spolupachatele nacionálně socialistických zločinů. Její fraškovitý děj se odehrává v měšťanském salonu rodiny sourozenců Hollerových. Předseda nejvyššího soudu Rudolf se chystá do penze, a tak jeho sestra Viera připravuje spolu s invalidní sestrou Klárou oslavu. Tato slavnost se ale pořádá pravidelně, sourozenci totiž slaví Himmlerovy narozeniny, u jejichž příležitosti si bratr obleče svoji vojenskou uniformu a hraje spolu se sestrami hru na perverzního a sadistického nacistu. Rudolfovi se totiž jako bývalému vysokému nacistickému důstojníkovi podařilo po válce uniknout trestní zodpovědnosti. Inscenace v režii Juraje Nvoty postrádá smysl pro realističnost, postavy svoje kruté repliky pronášejí velmi tlumeně a potichu, jakoby neskutečně, reálnější česká inscenace zase více historizovala.

Pokus o zavraždění nemohoucí, tlusté Kláry (Zita Furková) působí spíše jako opilecké extempore sošného Rudolfa Petera Šimuna. Dábelské rysy živelné hravosti naopak nepostrádá Viera v podání Zuzany Kronerové. Pobíhá po salonu jako hospodyňka, pyšně leští bratrovy vojenské holínky, svléká na mol opilého Rudolfa, když někdo zazvoní na dveře, rychle uklízí stopy a fašistické symboly. Když odchází s bratrem do ložnice, její svůdně rozpuštěné vlasy navozují atmosféru dokonalého hříchu. Vše se samozřejmě odehrává za zavřenými dveřmi v soukromí rodiny. Navenek tato zvrácená trojka patří mezi společenskou špičku.

Režisér Nvota se k tématu traumat z minulosti vrátil i novou inscenací pražského Divadla Na Zábradlí, kde uvedl vynikající novou hru Milana Uhdeho Zázrak v černém domě, jíž se dostává do období protektorátu a vyrovnává se v ní s židovskou problematikou. Slovenský režisér již Na Zábradlí inscenoval další Bernhardovo drama Náměstí hrdinů o židovské intelektuální rodině. Po návratu domů spáchá otec rodiny sebevraždu

a matce se vrací jako halucinace nesnesitelné jásání davu vítajícího Hitlera při jeho příjezdu do Vídně.

Zázrak v černém domě se stejně jako Pred odchodom na odpočinok odehrává za soukromými zdmi domu patřící rodině už přes půl století, kde se scházejí jednotliví příslušníci rodiny k poradě. Panuje však mezi nimi vzájemná neochota a neschopnost spolu komunikovat. Dušan (Igor Chmela) jako bývalý disident opovrhne svým bratrem komunistou (Leoš Noha), rodiče Dušana vydědili, aby po tom, co byl za minulého režimu odsouzen, nepropadla jeho část rodinného majetku

státu. Po domě pobíhá i bláznivá sestra Šárka (Magdaléna Sidonová) a ostatní ji honí, protože vyhrožuje sebevraždou. Přesto se matka (Marie Spurná) snaží působit dojem harmonické rodiny, svolává děti ke snídani, zajímá se o jejich zdraví atp. Sekunduje jí otec (Jiří Ornest), jenž s všemožným náradím, ale jen zdánlivě, protože ve skutečnosti se dům rozpadá, všechno možné v domě montuje

a demontuje. Groteska rozhádaných rodinných příslušníků je proložena všemožnými citáty z Derridy, klasické literatury, Diderota apod., aby nechaly vyznít několika silným momentům: přiznání matky, že za protektorátu podala žalobu na vlastní rodiče, aby se jako Židovka vyhnula transportu.

Motiv biblické potopy seslané rozhněvaným Bohem na morálně zkažené lidi, aby od nich očistil Zemi, symbolizuje motiv prasklého potrubí. Inscenátoři ke všem postavám přistupují s respektem a pochopením pro jejich slabosti a nijak je nesoudí. Když rozrazí Šárka hlavou zámek od dveří, za nimiž se za války schovával židovský strýc, překvapivě za nimi stojí zeď, kterou ale dcera hlavou neprorazila. Celá symbolická inscenace takto jemně ponechává na divácích, na čí stranu se přikloní. ■

*Autorka je divadelní recenzentka
Foto archiv Divadla na Zábradlí*



Projekt Galéria 3+1 pod záštitou Igora Otčenáša

řadiatel Slovenského inštitútu v Prahe uvádza

výstavu fotografií Mateja Pivolusky

SILUETY A REFLEXIE

26. 4. - 23. 5. 2007

Café 3+1, Plaská 10, Praha 5 (tram 9, 12, 20, 22 do zástavky Újezd)

Vernisáž 26. apríla 2007 o 19:00 hod.

Galéria 3+1 uvedie prvú výstavu mladého slovenského autora a študenta žijúceho v Prahe. Predstaví jeho tvorbu zameranú na nevedné pohľady z prostredia Čiech a Slovenska. Ukáže reflexie a siluety, ktoré sa vynárajú z hĺbok umelcovej osobitej estetiky, druhú tvár vecí, ktorá pomáha odhaľovať krásu obsiahnutú všade okolo nás.

Mediálnym partnerom oboch akcií je časopis **LISTY Slovákov a Čechov**





Slovenské národné divadlo

(2. časť)

Pohľad do histórie vzniku Slovenského národného divadla k pochopeniu problematiky výstavby novej budovy SND, po dvadsaťročnom budovaní štyri mesiace pre slávnostnou premiérou na opernej scéne.

Neviem, prečo autorka článku „Teatrolobismus“ v diskusii o kauze SND v roku 2004 uvádzala, že „O stavbe budovy SND rozhodli stranícke a štátne orgány Slovenskej socialistickej republiky aj napriek tomu, že na to nedostali súhlas od federálnej vlády ČSSR.“ – keď k tomu žiaden súhlas nepotrebovali. Zaujímalo by ma, akú argumentáciu má autorka článku ku konštatovaniu: „pretože vláda SSR začala stavať bez požehnanja federálnej vlády, z federálneho rozpočtu divadlo nedostalo ani korunu“. Neviem, odkiaľ je autorka informovaná, ako sa pri ročných plánoch presúvali „koruny“ z federálneho do národných rozpočtov a ako národné ministerstvá financií pokrývali z presúvaných objemov jednotlivé konkrétne akcie dotáciami. Trocha ma mrzí, že autorka článku nevezala na vedomie, že so stavbou vyslovila súhlas Štátna plánovacia komisia ako vrcholný ekonomický federálny orgán. Myslím si, že „v čase „prekvitajúceho socializmu“ to naozaj žiadny huncútsky kúsok nebol, i keď ona to tak nazvala. Nech mi prepáči, keď preto pripojím, že huncútske je jej písanie v dobe „prekvitajúceho trhového hospodárstva“. V uvedenom článku je viacero „šibalstiev“ autorky: možno, že Viliam Záborský naozaj loboval za ND u samotného Petra Colotku, ale u toho ozaj nebolo treba orodovať. Bol zástancom diela a pamätám sa na jeho zainteresovanosť pri výstavbe nového divadla v Nitre. Autorka asi nepozná koncepciu rekonštrukcie a prí-



stavby Národného divadla v Prahe, ktorá je veľmi podobná tej bratislavskej v spájaní troch scén na jednom mieste so spoločným technickým a doplňujúcim zázemím.

Podľa dostupných materiálov položili základný kameň novej budovy SND v Bratislave v roku 1984, finančné prostriedky na túto investíciu – na projekty sa začali čerpať v roku 1985 a vlastná výstavba bola zahájená v apríli 1986. Pôvodné rozpočtové náklady stavby z roku 1985 boli 874 mil. Kčs. Pôvodný termín ukončenia výstavby mal byť r. 1992. Rozbeh výstavby bol pomalý, takže za roky 1985-89 bolo preinvestovaných 16 %

z upraveného rozpočtu z roku 1989. Prvé porevolučné roky v nepriaznivých podmienkach pre investície do kultúry priniesli zvýšenie ročne preinvestovaných objemov, ale pri kontinuálnom zvyšovaní rozpočtových nákladov ani najvyšší objem v roku 1992 (215 miliónov Kčs) nedosiahol 10 % celkových rozpočtových nákladov. V prvých rokoch samostatného Slovenska sa ročné objemy prudko znížili a v roku 1994 sa výstavba úplne

zastavila. Pokračovalo sa v nej v rokoch 1995-98, ale do konca roka 1998 tvorili preinvestované náklady iba 44 % aktualizovaného rozpočtu. V roku 1999 vláda schválila postup ďalšej výstavby pri minimalizácii nákladov stavby s potrebou na dofinancovanie vo výške 1 787 mil. Sk. Dokončenie stavby sa predpokladalo v r. 2002. Postup prác však nezodpovedal ani týmto novo stanoveným zámerom.

Astorka Korzo '90 ve Švandově divadle

Nenechte si ujsť víkend s **Astorkou Korzo '90** a ďalšími hosťi v termínu od **19. do 21. dubna**. Tentokrát sme pro Vás pripravili možnosť nahliadnúť pod pokličku súčasné slovenské dramatiky – navštíviť môžete hned dve súčasné hry – Bajman Brothers od Petra Weisse a Kentauri Romana Poláka. Obě predstavení uvádzame v pražské premiére.

V rámci festivalového víkendu môžete shlédnuť také predstavení (Ne)prípravení, improvizatívny večer, ktorý prináša skupina Mimo Divadlo a predstavení Das Kuchendrama v podaní divadelní skupiny Teatr Wojciecha Boguslawskiego z polského Kalisze.

Bajman Brothers Peter Weiss **současná slovenská dráma**

Velký sál – pátek 20. 4.

Maloměstský, ne moc úspěšný podnikatel Frenk, kterého před lety opustila žena, se pouští do nového, lukrativního podniku. Po letech se vrací jeho bratr, úspěšný podnikatel, a nabízí mu spolupráci. Jeho mladičká a krásná přítelkyně začíná však motat hlavy všem členům domácnosti. Jenom matka, napohled pomatená žena, tuší, že se schyluje k další tragédii. Nová slovenská komedie s emociemi dramatických rozměrů. Hrají: Z. Furková, P. Šimun, M. Noga, P. Vajdová, O. Kovař. Režie: R. Polák.

Kentauri Roman Polák **současná slovenská dráma**

Velký sál – sobota 21. 4.

Děj hry se odehrává ve více časových a tematických rovinách a poutavě ztvárňuje nedávnou předpřevratovou minulost i naši přítomnost. Groteskní obraz našeho světa doplňují bizarní postavy Kentaura, zvláštního, duchovně bohatého Herkula, „miliár-

Koncom roka 2003, pri príprave štátneho rozpočtu na rok 2004 – na prvý rok reformných krokov Dzurindovej vlády – minister financií vyhlásil, že prostriedky potrebné na dokončenie novej budovy SND v rozsahu 900 miliónov SK v štátnom rozpočte nemá. Pre nedostatok finančných prostriedkov a neuspokojivý postup konečných prác vláda SR rozhodla o dokončení novostavby s pomocou súkromného investora a o následnej zmene účelu novej budovy zo sídla Slovenského národného divadla na komerčné Národné kultúrne a kongresové centrum, ako aj o zmene vlastníckeho podielu štátu na celej novostavbe.

Toto rozhodnutie a následné rokovanie s americkým investo-rom (gréckeho pôvodu) vyvolalo na Slovensku rozsiahlu mediálnu diskusiu a problematika dokončenia výstavby SND nadobudla rozmer celospoločenskej kauzy. Základným cieľom bolo čo najviac znížiť podiel štátu z požadovaných 900 mil. na dokončenie celej stavby. Motivačným faktorom odporcov dostavby SND podľa pôvodného zámeru bola obava, že o prostriedky, ktoré bude musieť minister kultúry vynaložiť na dostavbu a potom na nákladnejšiu prevádzku SND, budú krátené štátne dotácie všetkým ostatným divadlám, najmä vidieckym.

Najčastejšie sa pripomienky odporcov zhodovali v názore, že ide o nadmernú – megalomanskú – stavbu, ktorá nemôže byť kapacitne využitá. Niektorí oponenti pridávali aj kritiku architektúry, ba našli sa aj takí, ktorí charakterizovali stavbu ako „komunistickým režimom nadiktovanú“. Vzhľadom na moju zainteresovanosť na tejto kauze v r. 1983 som cítil potrebu zapojiť sa do diskusie napriek tomu, že žijem v Prahe. Môj príspevok vyšiel, i keď v trochu skrátenej podobe, v Koreňoch č. 2 v roku 2004. V publikovaní na Slovensku som neuspel, ale poslal som článok ministrovi kultúry, riaditeľovi SND a riaditeľke Divadelného ústavu.

K mojím argumentom z konca roka 1983 by som dnes dodal: 1. v búrlivej bratislavskej diskusii som nenašiel ani jeden údaj, ktorý by polemizoval s argumentáciou 40 %-nej vybavenosti Bratislavy divadelnými sedadlami v porovnaní s Prahou v roku 1983. Pripomínam, že región Bratislava je po regióne Praha druhým najbohatším z nových postkomunistických členských štátov v EU v ukazovateli HDP na jedného obyvateľa. V posledných rokoch sa tento rozdiel ešte znižuje. Bolo by zaujímavé porovnať stav vybavenosti oboch miest divadelnými sedadlami na začiatku roku 2007. Mne sa zdá, že výsledok by bol v neprospech Bratislavy ešte nepriaznivejší (v pražskom telefónnom zozname je uvedených 40 divadiel, ktoré účinkujú na 60 scénach). Považujem za veľmi výstižnú vetu zo str. 14 materiálu komisie MK SR z marca 2005 „pokiaľ ide o kapacitu návštevníkov, mesto Bratislava za 18 rokov (dnes už 20), čo sa novostavba stavia, už dorástlo na jej parametre.“ 2. Kritikom, ktorým sa nepáčila architektúra stavby, sa priznávam, že zozadu sa nepáčila ani mne. I mne sa zdala priveľkou, no pri pohľade z juhu takýto názor nemám. 3. Vo svojej argu-

mentácii koncom roka 2003 som sa dotkol aj priaznivého rozvoja slovenskej ekonomiky a chystaných reformných krokov od roku 2004. Ohlasy vo svete na rozvoj Slovenska sú dnes ešte priaznivejšie, ako boli pred tromi rokmi. Myslím si však, že na rozdiel od roku 2003 sa predsa len trochu vylepšila nálada ľudí na Slovensku a vžitý názor minulých rokov, že Slovensko sa môže vyvíjať len k horšiemu, dnes už natoľko neprevláda a ustupuje. To by mohlo prispieť aj k pokojnejšiemu hodnoteniu situácie posledných dokončevajúcich prác na novostavbe SND, do ktorého sa už v januári riaditeľstvo presťahovalo. ■

Dokončenie prinesieme v budúcom čísle.

*Autor je ekonóm na dôchodku
Foto archív SND*



SOUČASNÁ SLOVENSKÁ DRAMATIKA

ASTORKA KORZO '90

VE ŠVANDOVĚ DIVADLE

pátek 20. 4. / **Bajman Brothers** / Peter Weiss
sobota 21. 4. / **Kentauri** / Roman Polák
hosté
čtvrtek 19. 4. / **(Ne)připravení** / Mimo Divadlo
pátek 20. 4. / **Das Küchendrama** /
Teatr Wojciecha Bogusławskiego, Kalisz

19. - 21. DUBNA

www.svandovodivadlo.cz
Štefánikova 57, tel.: 257 324 219, 257 318 666

dárky“ Kláry. Divadelní prostředí doplňuje snaživý dramaturg Bobo a neúspěšný Herec, který přesedlá na podnikání.

Hrají: J. Kožuch, M. Landl, M. Noga, J. Kemka, M. Miezga, V. Černý, Z. Furková, S. Tóbiás, G. Škrabáková – Kreutz, L. Gažiová, R. Jakab a A. Pajtková. Režie: R. Polák.
(Ne)připravení improvizáční divadlo
Mimo Divadlo

Studio – čtvrtek 19. 4.

Večer s podtitulem Herecké improvizace na vymyšlená témata. Divák je spoluvůrcem představení. Na začátku se vylosují témata a herci mají deset minut na přípravu. Přijdou na scénu připravení-nepřipravení a zahrají to, co si v zákulisí nacvičili. Mezitím udržuje diváky v napětí a zábavě tajemný Il Magico... Hrají: M. Miezga, J. Kemka, R. Jakab (členové Divadla Astorka Korzo '90). Režie: P. Lančarič.

Das Küchendrama

Teatr Wojciecha Bogusławskiego, Kalisz – (PL)

Studio – pátek 20. 4.

Renomovaný polský činoherní soubor Divadla Wojciecha Bogusławského v Kaliszi představení ve Studiu svou variací na hru Matka, jejímž autorem je známý polský meziválečný dramatik Stanisław Ignacy Witkiewicz (1885 – 1939). Moderní adaptace nebo spíše apokryf pro dva herce se soustřeďuje na motiv šileného, pro obě strany vyčerpávajícího vztahu Matky a jejího syna Leona. Tento vztah či spíše boj představuje coby jakousi nechutnou noční mýru ve čtyřech obrazech. Režie: S. O. Miedziewski.

Představení je uváděno v polském jazyce.

Švandovo divadlo na Smíchově, Štefánikova 57, Praha 5, www.svandovodivadlo.cz

• red.

O Soni a jej rodine: iné a dokumentárne

„...Soňa mi začala pošepky o sebe rozprávať. Vtedy som si uvedomila: To je ono, to je môj film. Šepot nie len asociuje dôvernosť tajomstva, ale aj spôsobuje, že divák tejto žene načúva. A ja mám práve pocit, že televíznych Rómov už nepočúvame, a keď ich vidíme, tak len mávneme rukou. Chcela som, aby diváci Soňu počúvali.“

Šepot je výrazom i esenciou filmu. V divákovi prebúda vnútorné stotožnenie sa s pocitmi hlavnej hrdinky a je dôkazom autentickej režisérскеj výpovede. Film vznikol v priebehu rokov 2004 až 2006. Príbeh možno zhrnúť do niekoľkých viet, no jeho obsah je rovnako dôležitý ako forma a vyjadrovacie prostriedky, slúžiace k jeho porozumeniu. Spolu s tvorkyňou filmu Danielou Rusnokovou vstupujeme do rómskej časti obce Rudňany v okrese Spišská Nová Ves. Je zima, a pri príchode osadu dobre nevidno. Soňa ukazuje na dom. O chvíľu je v zábere. Nie dom, skôr štyri steny pripomínajúce kôľňu na drevo. Tam žije Soňa Pokutová, manžel Ondrej a ich postupne narastajúci počet detí, ktorý číslom pätnásť (také je ich množstvo na konci filmu) nemusí byť konečný.



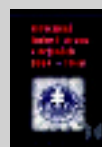
Režisérka filmu Daniela Rusnoková s hlavnou hrdinkou

Dokument Daniely Rusnokovej o živote súčasnej rómskej rodiny na Slovensku vnímame inak, než sme zvyknutí. Je v ňom veľa subjektívneho, od pocitov až po detaily kamery, ktorá ich zaznamenáva. Výpoveď hlavnej postavy (Sone) je často mimo obrazu, pričom videné jej slová transformuje do ďalších rozmerov, a tým núti diváka k hlbšej koncentrácii i k osobným úvahám. Príbeh ženy je v niektorých momentoch najvyššie intímny, na zdanlivo krátkom priestore (film má 35 minút) ponúka autentickejšiu a vnútorne motivovanú výpoveď. Rovnako z pohľadu režisérky, ako z pohľadu hlavnej protagonistky. V priebehu filmu sa Soni narodí dievčatko, ktoré dostane meno Danielka. Soňa jej do života predpovedá múdrosť, dobro a lásku – ako dedičstvo po nej. Jej slová sú úprimné.

Výber z bohatej ponuky Slovenskej knihy v Prahe



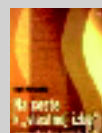
Pavel Vilikovský: Prózy - Výber z próz prináša rozsiahly prierez tvorbou P. Vilikovského. Povedky, všetky knižne vydané novely a román Posledný kôň pompejí. Plus rozhovory, ohlasy na autorovu prózu a eseje.



Róbert Letz, Peter Mulík, Alena Bartlová: Slovenská ľudová strana v dejinách 1905 – 1945 – Kolektívna monografia zahŕňa príspevky popredných slovenských odborníkov na najnovšie dejiny. Mapuje existenciu SLS od jej vzniku ešte v rámci maďarskej strany Néppárt cez osamostatnenie sa, činnosť počas prvej ČSR, ako štátostrany v rámci vojnovnej SR až po zánik na jar 1945.



Štefan Luby: Cestovná správa z kongresu o ničom a iné texty - Dvanásť cestopisných čít a rovnaký počet esejí z pera popredného slovenského vedca a predsedu Slovenskej akadémie vied sú sviežimi a stále veľmi aktuálnymi pohľadmi na súčasný rozporuplný svet a spoločnosť i postavenie človeka-vedca a osobitne vedy v nich.



Etela Farkašová: Na ceste k "vlastnej izbe" - Autorka približuje tvorbu dvoch významných spisovateľiek, ktoré sa zaslúžili o počiatkový rozvoj feministického myslenia, a to Mary Wollstonecraft a Virginie Woolf.

Hovorí priamo, no rozumne, nech sa na prvý pohľad zdajú situácie v jej živote akokoľvek neprístupné. Keď po narodení Danielky ušla z nemocnice, sú jej argumentom na otázku, prečo tak urobila, jednoducho základné potreby dieťaťa, ktoré ona sama poskytnúť nemôže, no pôrodnica áno: teplo, čistota a strava. Je si vedomá svojej chyby, ale doma má ďalších štrnásť detí, ktoré mamu potrebujú každý deň. Jej slová dávajú zmysel, hoci ich pochopenie ostáva za zatvorenými dverami pôrodnického oddelenia.

Takýto režisérsky prístup otvára srdce rómskej ženy už nie iba popisnou dokumentáciou, čo má sprostredkovať videné. Daniela niekoľkokrát vstupuje do filmárskeho priestoru, pýta sa, a divák chápe, že Soňa to všetko nerozpráva jemu, či neživej kamere, ale práve jej.

Daniela je v prvom rade kamarátkou a dôverníčkou a až potom filmárkou. Participuje na denných udalostiach a fungovaní rodiny. Vťahuje diváka do aktuálneho diania, až niekedy nadobúdame pocit, že sa sama stala jej členkou. Jej hrdinka Soňa je reálna, s optimistickými predstavami o budúcnosti svojich detí, hoci vie, že vlastný stav vecí už k lepšiemu nezmení. Daniele prezradila veci, o ktorých veľa rozmýšľa, no bežne o nich nehovorí. O láske, deťoch, viere i demokracii, ktorá spôsobila, že deti už nedokáže vychovať tak dobre, ako to mohla predtým. Hlasitosť jej hovorených slov prestáva byť dominantou, keď zašepká. Zvyšok ostáva doznievajúcemu pocitu.

Tieto a mnohé ďalšie formálne i obsahové prvky, inovatívny spôsob práce s dokumentárnym objektom, nejednostranný pohľad a priestor pre názor určite pomohli Daniele Rusnokovej k úspešnému uvedeniu filmu na pražskom festivale dokumentárnych filmov o ľudských právach Jeden svet 2007, kde sa prezentoval v súťažnej sekcii krátkych foriem. Daniela tak filmom *O Soni a jej rodine* úspešne ukončila štúdium dokumentárnej tvorby na Filmovej a televíznej fakulte Vysokej školy múzických umení v Bratislave. V priestoroch školy však ostala ako dokto-

randka naďalej. Premiéra filmu sa uskutočnila 23. septembra minulého roku v Bratislavskom kine Mladost za osobnej účasti Sone a jej manžela Ondreja. Námet k filmu prišiel z podnetu Dušana Hanáka pred tromi rokmi, kedy sa osobne stretla s Milenou Hübschmannovou, významnou osobnosťou kultúrno-spoločenského života, a to nielen na území Českej a Slovenskej republiky, ktorá jej povedala o Soni. Ako hovorí sama Daniela, „v ateliéri Dušana Hanáka som mala robiť absolventský scenár a film. Vedel, že ide o moju vnútornú tému. Vedel, že chcem robiť o rómskych ženách z osady a pani Hübschmannová mi dokázala dať tip. Jeden jediný. Odporučila Soňu.“ Milena Hübschmannová zasvätila rozmanitým spôsobom celý svoj život Rómom a rómskej otáz-



Záber z filmu *O Soni a jej rodine*



Záber z filmu *O Soni a jej rodine*

ke. Film je venovaný jej pamiatke.

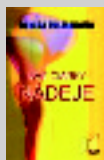
Daniela tak popri výrazných osobnostiach, ktoré sa na Slovensku zaslúžili o rozvoj rómskej kultúry, ako Milena Hübschmannová a Elena Lacková, dokázala, že aj súčasný mladý človek v sebe dokáže nájsť záujem o spracovanie rómskej problematiky. A ako to je v prípade Daniely prostredníctvom filmu s etnologickými a humanistickými prvkami a pozadím. Elena Lacková, zakladateľka pôvodnej rómskej dramatickej tvorby, literatúry obecné a divadla, bola inšpirátorkou aj pre samotnú Milenu Hübschmannovú, ktorá zaznamenala, spracovala a do slovenčiny preložila jej knihu spomienok s názvom *Narodila som sa pod šťastnou hviezdou*. ■

*Autorka je filmová kritička
Foto archív festivalu Jeden svet*

Soňa and her Family/*O Soni a jej rodine*; 2006, r. Daniela Rusnoková, 35 min.
Lacková, Elena. *Narodila som sa pod šťastnou hviezdou*. Praha, Triada, 1997



Soňa Kovačevičová: *Človek a jeho svet* - Kniha plná povábných originálnych dobových obrázkov, ktoré zachytávajú podobu sveta našich predkov pred stáročiami.



Denisa Fulmeková: *Dve čiarky nádeje* - Príbehy piatich žien, ktoré sa v mnohom prelínajú a zauzľujú. Dokážu osobné tragédie, vášne, ale i všedné radosti očistiť duše týchto žien? Vydržia ich vzťahy s mužmi a ich vzájomné priateľstvá, alebo sa zrúti ako domček z karát?



Lubomír Cigánik, Eva Jaššová: *Terorizmus* - Na základe teoretického aparátu psychológie, histórie, kriminológie, politológie, trestného práva, kriminalistiky a sociológie spracovali autori nový prístup k chápaniu terorizmu a jeho boja s ním.

*Kníhkupectvo Slovenská kniha nájdete na adrese:
Jiřská 1, Praha 1. www.slovenskeknihy.cz
E-mail: slovenska.kniha@centrum.cz*

Predjarie a jar – sviatky žien a ich jedlá

Predjarie a začiatok jari je zvláštnym tajomným obdobím prebúdajúcej sa prírody, prinavracajúceho sa svetla v stále dlhších dňoch. Pribúda slnečných lúčov a ľuďom sa vracia optimizmus i chuť do života. Predjarné dni boli priam zahŕtené zvykmi a obradmi, ktoré sú dnes pre nás veľkou neznámou. Veľa zvykov prešlo zo starovekého Grécka a Ríma do pohanských čias našich národov. Zvyky sa udržali aj po prijatí kresťanstva a mnohé sa pestovali ešte na začiatku dvadsiateho storočia; na Slovensku a u východných Slovanov ešte dlhšie. A ich stopy nájdeme aj v súčasnosti.

Predjarie sa začínalo v starom Ríme 17. februára sviatkom pecí. V tento deň Rimania svoju starostlivosť venovali práve kľúčiacim rastlinám. U nás sa dochoval zvyk vymetania ohnisk a pecí ako obchôdzková hra na dedine i v meste, pri ktorej ženatí muži s muzikou navštevovali mladé manželstvá zosobášené v minulom roku. Pri obchôdzke s muzikou starší ženáci v ich domoch vymetali pece, ohniská a komíny. Význam týchto praktík sa vysvetľoval rôzne, od očisty pred príchodom Veľkej noci, až k obradu, zaisťujúcemu plodnosť a v dávnej minulosti mohol obsahovať aj lascívne prvky.

Popis tohoto zvyku nazývaný „piecky“ sa zachoval u východných Slovanov. Verili, že od jesene okolo dedín behá „kravský mor“ v podobe starej, odpornej stareny, držiacej v rukách hrable. Sama síce nikdy nevstupovala do dediny, no mohlo sa stať, že ju muži, navracajúci sa z poľa, privezú v nastávajúcich jarných dňoch so sebou. A ak sa už raz dostane do dediny, nebude ľahké sa jej zbaviť. Vyhubila by všetky kravy v celej dedine. Jedinou cestou, ako sa jej zbaviť, bola tzv. oračka, presnejšie „oboranie“, česky voračky. Bol to veľmi tajuplný obrad predjarných dní, odbavovaný v čase, kým dobytok opustí teplé chlievy a vyjde na pašu. Do „oračky“ bolo úlohou mužov vždy dobre pozatvárať chlievy, obložiť ich kladami namočenými v dechte, aby zápach zahnal bosorku.

Aj na domoch museli muži v určitý deň pevne pozakrývať všetky komíny a zamazať ich hlinou. Večer ženy na ohnisku i v peci zapálili čarovné byliny, odháňajúce strigy a nečisté sily. Byliny

teli na ohniskách celú noc a verilo sa, že zničili všetky nečisté sily v celom dome.

Rituál „oračky“ – „voračky“

Samotné „oračky“, po česky „voračky“ pochádzajú z pohanských čias a majú naskutku zničiť personifikovaný kravský mor. Hubiteľkami moru sú všetky ženy z dediny. Muži im dajú svoj súhlas a nechávajú ich konať. Hlavnú úlohu zohráva stará skúsená žena – „vešálka“ (doslovne žena-vešiak). Hneď ráno sa s veľkou rozhodnosťou vydá na obchôdzku po všetkých domoch v dedine s množstvom uterákov, navešaných na sebe. V každom dome pozve k sebe všetky ženy, súhlasiace s oračkou. Na znak súhlasu a sprisahania proti moru si umyjú ruky vodou a utrú si ich do uterákov, ktoré na sebe nosí žena-vešiak. Tá potom prikáže všetkým mužom, aby v tú noc nevychádzali z domov. O polnoci „vešálka“, oblečená len v spodnej košeli, vyjde na gánok a začne s divým krikom: Aj! Aj! búchať kutáčom do pekáča. Na túto výzvu vyjdú ženy z domov, v rukách majú kosy, cepy, tľky, pohrabáče, háky, metly a kyje. Muži rýchlo pozatvárajú vrata, priviažu psov a zaženú dobytok do stajní a chlievov.

Žena-vešiak zo seba strhne košeľu a s veľkým dôrazom preklína kravský mor. V tej chvíli ženy prinesú pluh, založia mu chomút a zapriahnu sa doň. S horiacimi faklami trikrát obídu okolo celej dediny a jej chotára. V čele sprievodu kráča žena-vešiak a vedie pluh vyorávajúc hraničnú brázdú. Za ňou sa



Jedlá v období predjaria a jari



Dni pred Veľkou nocou bývali pôstne a v určité dni, ako napríklad na Zelený štvrtok sa varili zeleninové jedlá, ktoré mali zelenavú farbu, či už to bola šošovicová polievka, žeruchové placky, prívarok z čerstvej žihľavy upravený ako špenát. Vďaka súčasným, aj v zime dobre zeleninou zásobovaným potravinovým reťazcom, si aj my skúsme navariť jednoduché zeleninové jedlá. V predajniach Tesco, Lidl, Globus, Albert nájdeme kvalitné mladé cukety, brokolicu, paradajky z Talianska, zelené papriky zo Španielska, domácu čínsku kapustu a koreňovú zeleninu, nakúpime morské i sladkovodné ryby. A navaríme zeleninovú polievku. Do 1/2 l variacej osolenej vody vložíme nadrobno nakrájanú veľkú cibuľu, pridáme nadrobno nakrájanú mrkvu, koreň petržlenu.

nesú ženy na metlách len v spodných košeliach s rozpustenými vlasmi. Sprievod uzatvára tlupa žien mávajúcich vo vzduchu kosami, kyjmi, srpmi, pohrabáčmi atď. Počas celého obradu spievajú ženskú bojovú pieseň. Po skončení rituálnej orby sa vrátia domov presvedčené, že zachránili dedinu pred kravským morom. Beda živému tvorovi, ktorého pri návrate stretnú. Na mieste ho bez milosti ubijú, lebo podľa povery sa práve do neho skrýl kravský mor.

Upomienkou na tieto obetné obrady bol nemecký, český i slovenský zvyk hádzať na začiatku marca z kostolnej veže mačku ako obeť nečistým silám, krúžiacim okolo dediny.

V predjarnom a jarnom období ženy zohrávali úlohu bosoriek i záchrancov dedinskej pospolnosti. Už v starovekom Ríme oceňovali význam žien. Bol im zasvätený 18. február i 1. marec. Tieto dni boli sviatkom žien. Muži ich uctievali, dávali im dary a šibali ich mladými, pukmi naliatymi prútmi, aby si zachovali plodnosť.

Sviatok sa v stredoveku stal pohyblivým a od konca februára do polovice marca ho slávil po celom Nemecku, práve tak ako ženy v Rusku, na Ukrajine, Bielorusku a zrejme i inde. A bez účasti mužov. Pôvodne tento ženský deň pripadol na fašiangový pondelok, prezývaný „pondelok s čapicou“ alebo s klobúkom. V tento deň ženy mohli ísť spoločne do krčmy. Ak sa tam ukázal muž, zobrali mu pokrývku hlavy a musel ju vykúpiť vínom.

V niektorých mestách sa ženy v maskách zišli priamo na trhovisku, kde dostali z obecnej pivnice dva sudy vína. Krčmári a pekári museli poslať pecne chleba a z obecnej pokladne dostali peniaze na zakúpenie capa. Capa vodili po meste a každý, koho stretli, si s ním musel zatancovať.

V iných mestách dostali v tento deň k dispozícii radnicu, kde najprv zasadali ako súdny dvor a potom nasledovala hostina, na ktorej ich obsluhoval richtár a šoltés. Večer sa ženy odobrali do krčmy, kde pokračovali v popíjaní, speve a krikú. Napíňali tak predpísaný rituál.

Obdobné zvyky ženy dodržiavali v Rusku a na Ukrajine. Nedostávali však k dispozícii verejné priestory ani obecné peniaze na zakúpenie capa. Sviatok sa odohrával v súkromí

u niektorej zo žien. Spoločne popíjali, spievali lascívne piesne a hrali hry, tancovali tance s lascívnymi námetmi, používali hrubé slová. Na Podkarpatskej Rusi a na Ukrajine v tento deň ženy uctievali bohyňu plodnosti Mokoš.

Sviatok žien uznávaný štátom presadili americké demokratky v roku 1906 ako národný deň žien. Počas prvej demokratickej vlády v Rusku ho ruské sociálne demokratky presadili aj tam a prvýkrát sa slávil v Petrohrade 8. marca 1917. Po bolševickej revolúcii sa začal v ZSSR sláviť ako Medzinárodný deň žien. Jeho pevným dátumom sa stal 8. marec. Po februári 1948 sa stal oficiálnym sviatkom žien v Československu. Slávil sa aj v ďalších štátoch, ktoré spadali do sféry sovietskeho vplyvu.

V priebehu marca bola žena veľakrát uctievaná ako nositeľka života.

Sám marec bol mesiacom obrody a niektoré národy ho zasvätili bohyňi Ostare. V marci sa slávil židovský sviatok Purim ako víťazstvo kráľovnej Ester, ktorá zachránila Židov v Perzii pred vyhladením. Na jej pripomenutie chodia maškary ako pri našom fašiangu, hrá sa ľudové divadlo, pri ktorom deti obchádzajú s hrkáčmi (řechtačkami) ako u nás počas Veľkonočného týždňa. Je sa solený pražený hrach, fazuľa, sladké fánky plnené lekvárom.

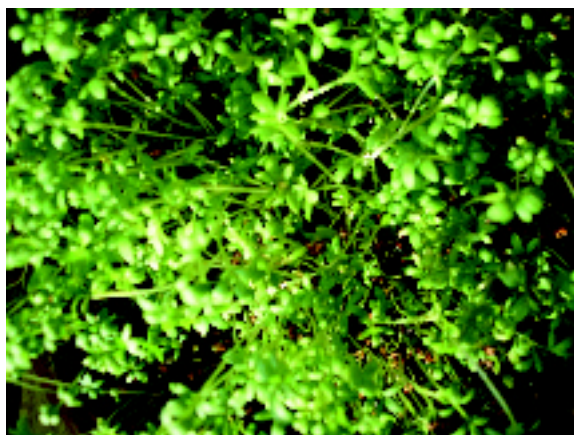
Na druhú polovicu marca poniektoré roky pripadne aj Veľká noc s predchádzajúcimi pôstnymi nedeľami, z ktorých sa do našich čias zachovali v podstate len dve – Smrtná nedeľa a Kvetná nedeľa. Aj tu majú svoje slovo bosorky, ktoré ako symbol plodnosti údajne pečú kysnuté žemle s ryhou uprostred ako symbol vulvy.

Veľkonočné kysnuté cesto v tvare vrkoča zakrúteného do venca je tiež symbolom troch obmien – panny, ženy a stareny. Tak je v jednom dôkladne skrytá symbolika

počatia, smrti a znovuzrodenia.

31. marca slávia bosorky rovnodennosť. Upletú si vence z krókusov, snežienok, prvosienok a tulipánov a klaňajú sa Ostare, na východe bohyňi Mokoš, ako symbolu plodnosti. Obom bohyňiam prinášali ako dar maľované vajčička – symbol plodnosti. ■

Foto autorka



Postupne pridáme na pásiky nakrájanú zelenú papriku a čínsku kapustu. Pridáme zeleninový bujón v kocke alebo lyžičku polievkového korenia Vegeta. Alebo v 2 dl studenej vody rozmiešame obsah cibulovej polievky v sáčku, prilejeme ju k zelenine a necháme povariť. Uvarenú polievku ozdobíme jemne nasekanou petržlenovou vňaťou alebo nasekanou žeruchou, vypestovanou na mokrej vate alebo zemine počas niekoľkých dní na podokenici. A chutná zeleninová polievka je aj plná vitamínov.

Príkladom jarného jedla je prívarok z postrúhaných cukiet zatrepaný smotanou alebo jogurtom. Ozdobí ho vajčičko upravené na volské oko a prílohou bývajú zemiaky, alebo aj chlieb.

• red.



Cesta raka úryvok

ZaUCHO bolo silné a ledva som sa udržal v kresle. Sedel som v lekárskej miestnosti, v noci, naproti lekárovi a zhovárali sme sa. Ja som nemohol spať, on zase nesmel. Tak sme sedeli, poľahovali z cigarety a debatovali.

Mesiac predtým mi navrela na slabine hrča. Začala bolieť a závodný lekár vo Vrábloch, ku ktorému som sa – keď bolesť bola na nevydržanie – odvážil, mi ju ohmatal, dlho hmkal a potom objednal sanitku do okresnej nemocnice. Námietky nebral do úvahy. O pár minút ma už sanitka odvážala do nemocnice na internu, kde mal službu doktor Jalás. Prezrel ma a ubytoval na izbe.

Ani neviem, prečo, ale vždy som ležal na prostrednej posteli. Nemocničná izba mala tri postele a ja vždy na tej prostrednej. Bolo to deviateho októbra tisíc deväťsto osemdesiatštyri. Bolo to v deň, kedy sa ráno, o pol deviatej, v tej istej budove, iba o dve poschodia vyššie narodila moja dcéra Petra. Nasledovali dva týždne užívania silného antibiotika a potom čakanie na výsledok histologického vyšetrenia. Každý deň som sa pýtal na výsledky a každý deň som sa dozvedel, že ešte nie sú, ale že je všetko v poriadku. Bol to iba zatvrdnutý hnus a ja pôjdem o pár dní domov.

Pri operácii vtedy asistoval doktor Bútor. Sympatický čierovlasý, napoly plešatý, vysoký doktor. Veľmi rozumný a šikovný. Neskôr sme sa spriatelili. Priateľstvo medzi doktorom a pacientom, to možno ani nie je priateľstvo. Teda aspoň nie do chvíle, kedy je doktor doktorom a pacient pacientom. Možno neskôr, ak sa z pacienta stane zdravý človek. No vtedy som si myslel, že je to priateľstvo. S odstupom času si myslím, že to bola iba vzájomná sympatia. Ale ani napriek vzájomnej sympatii mi vtedy doktor Bútor nepovedal pravdu.

ZaUCHO bolo také silné... Uplynulo viac ako štrnásť dní a raz na večernej vizite, ktorú robil doktor Biely, sa na mňa sprisahanecky pozrel, keď odchádzal z izby, a povedal:

„Ešte sa zastavím, nezaspíš?“

Zaspať v nemocnici plný nepríjemných otázok, na ktoré nepoznám odpovede, ďaleko od svojich blízkych, v nemocnici plnej vzdychov, trápenia a utrpenia či zomierania a nepríjemného zápachu dezinfekcie bolo vždy ťažké. Milostivý spánok prichádzal až po polnoci, keď už zvuky utrpenia tiež usinali. I tak bol ten spánok plný bolestivých a strašných snov, ktoré produkoval vystresovaný mozog a trval iba do pol piatej či piatej ráno. Vtedy sa objavili prví anjeli v bielych plášťoch, aby zobrali trochu krvi či pichli injekciu.

Skutočne sprisahanecký pohľad doktora Bieleho pôsobil veľmi nemiestne. Ale aj tak som odpovedal:

„Jasné, nezaspím, budem Ťa čakať.“

Prišiel asi po pol hodine, náhlivým krokom vplával do izby a biely rozopnutý plášť mu vial ako krídla.

„Tak poď,“ povedal a otočil sa bez toho, aby sa obzrel, či ho nasledujem. Nasledoval som ho do tajných zákutí okresnej nemocnice. Išli sme dlhou, slabo osvetlenou chodbou. Bola prázdna a pôsobila v mdlom svetle veľmi strašlivo. Pod jej stropom sa tiahli dlhé rúry zavesené na železných konzolách. Napokon sme skončili v malej lekárskej miestnosti. Doktor si sadol na ošumelý gauč, vyložil si nohy na stôl a ja som sa posadil do kresla, ktoré nebolo ošumelé o nič menej.

„Tak ako sa máš?“ položil doktor zbytočnú otázku.

- „Zdravotne dobre“ odpovedal som, lebo po operácii ma skutočne nič nebolelo,

- „ale psychika je nanič“. „Stále čakám na výsledky z histológie“

dodal som, akoby to doktor ani nevedel.

- „Tie výsledky sú už pár dní tu. Nikto ti to nepovedal?“

Teraz bol rad na mne, aby som sa čudoval.

- „Výsledky už sú? Prečo mi to nikto nepovedal? Napríklad izbový lekár, alebo snád primár?“

- „No, to bude tým, že nikto nenosí rád zlé správy“ uškrnul sa doktor

- „a mne je to zase jedno, ja som za priamu reč“.

Netrpezlivo, ale už s veľkými obavami, som sa zahniezdil v kresle.

- „Zlé správy? Tak čo sa teda zistilo?“

- „Rakovina!“

ZaUCHO bolo silné a ledva som sa udržal v kresle. Písal sa druhý november roku tisíc deväťsto osemdesiateho štvrtého. Mal som dvadsaťšesť rokov a život pred sebou, alebo... vlastne už za sebou? Podlaha sa podo mnou prepadala. V tom okamihu som strácal v jednej sekunde svojho života všetky plány, všetky hodnoty, celú existenciu. Nezmožol som sa na slovo, keď doktor zdaniho ľahostajne pokračoval, akoby čítal z lekárskej správy či odbornej publikácie:

- „Embryo karcinóm, tak je to presne“.

- „Zomriem?“ tieto slová sa mi vydrali z hrdla, ale hlas som nepoznával. Znel zrazu cudzo, ako hlas starého unaveného človeka. Odkášfal som, lebo hrdlo stiahnuté úzkosťou mi nedovoľovalo plynulo hovoriť. Musel som si odkášľať ešte raz, lebo hlasivky stále odmietali poslušnosť.

- „To záleží iba na tebe, na nikom inom. Poznal som veľa ľudí s touto diagnózou a už sú mŕtvi a poznám aj takých, čo žijú.“

- „V akom pomere?“

- „V dosť nevýhodnom. Ale boli to ľudia, čo prestali bojovať. Vzdali to. Nezazlievam im to, bol to veľmi ťažký boj, ale dal sa vybojovať. Iba oni si mysleli, že už ďalej nemôžu. A tak zastali uprostred cesty a nepokračovali ďalej. To máš ako putovanie v krutej zime – zastaneš, zamrzneš, umrieš!“

Ešte dlho sme spolu hovorili. Doktor bol odborník naslovo-vzatý, o diagnóze možno nevedel všetko, ale určite veľmi veľa. Nič nezastieral, a tak som sa dozvedel, čo ma čaká, čo musím podstúpiť, aby som sa uzdravil. Počúval som ho so zavretými očami a v mysli iba jedna otázka: „Prečo vlastne bojovať?“

Milostivá tma za viečkami zmierňovala kruté slová, ktoré museli počúvať uši. Z tej tmy za viečkami sa však pomaly začal vynárať nejasný obraz. Ako slová plynuli do uší so všetkými hrôzami v nich obsiahnutými, ten obraz nadobúdala stále ostrejšie črty. Bola to tvár, tú tvár som spoznal iba nedávno a bola mi zo všetkého najdrahšia. Po dlhej chvíli sa pod zavretými viečkami na mňa usmialo dieťa. Moja dcéra. A tiež odpoveď na jednu otázku. ■

Úryvok z pripravovanej knihy „Cesta raka“



Program Slovenského inštitútu v Prahe

apríl 2007

1.4. od 19:00

Divadlo Bez zábradlí,
Jungmannova 31, Praha 1

SLOVENSKÉ DIVADLO V PRAHE 2007

Divadlo A. Duchnoviča, Prešov

Ch. Bojčev: ORCHESTER TITANIC

Komedialny príbeh ľudí, ktorí sa ocitli na okraji spoločnosti.

Hrajú: J. Tkáč, S. Hudák, E. Libezňuk, V. Rusiňák, S. Skorvanová, **Réžia:** Jozef Ciller

Predstavenie v rusínskom jazyku! Pripravilo

Divadlo Bez zábradlí s podporou SI

Vstupenky v pokladni divadla.

Viac informácií na

www.divadlobezbradli.cz

14.4. od 19:00

15.4. od 15:30 a 19:30

Divadlo Bez zábradlí,
Jungmannova 31, Praha 1

SLOVENSKÉ DIVADLO V PRAHE 2007

Radošinské naivné divadlo, Bratislava

Stanislav Štepká: DESATORO

Desať príbehov popretkávaných pesničkami a pripomínajúcich desatora Božích prikázaní bez mentorovania a s humorom hovorí o tom, čo žijeme, ako nechceme, ale hlavne ako chceme žiť. **Hrajú:** celý súbor RND, **Réžia:** Ondrej Spišák *Pripravilo Divadlo Bez zábradlí s podporou SI*

Vstupenky v pokladni divadla.

Viac informácií na

www.divadlobezbradli.cz

2.4. od 10:00

Rozprávajme si rozprávku

Cyklický výchovne - dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávkovej krajine.

Pripravili SI v Prahe a KSK

2.4. od 17:00

TV pondelok z Bratislavy

Gejza Dusík: MODRÁ RUŽA

Televízna inscenácia známej operety

Hrajú: M. Noga, Š. Skrúcaný, **Réžia:** Milan Lasica

Projekcia k 100. výročiu narodenia G. Dusíka.

Pripravil SI v spolupráci s STV Bratislava.

3.4. od 17:00

SLOVENSKÁ PIESEŇ

Koncert mladých bulharských interpretov českých a slovenských piesní - laureátov súťaže.

Pripravil Klub bulbarsko-česko-slovenského

priateľstva v spolupráci s SI a Bulharským

kultúrnym centrom.

5.4. od 21:00

Klub Vagon,
Palác Metro, Národní tř. 25,
Praha 1

FERMÁTA

Dlhoočakávaný pražský koncert poprednej slovenskej rockovej kapely na čele s legendárnym gitaristom Ferom Griglákcom.

Pripravil Klub Vagon v spolupráci s SI.

Vstupenky v pokladni klubu.

12.4. od 17:00

JOZEF SCHEK-BABUŠEK

Prezentačná výstava k 80. narodeninám nestora slovenského kresleného humoru

Komisári výstavy: Fero Jablonovský a Kazo

Kanala, **Uvádza:** Kornel Földvári

Pripravil JW producentská spoločnosť a SI.

16.4. od 19:00

Slovenský jazzový klub

MIRIAM BAYLE BAND

Koncert vynikajúcej slovenskej jazzovej vokalistky pôsojacej v Prahe a jej skupiny.

Pripravil SI.

19.4. od 10:00

Slovenská poézia a próza

Cyklický literárny program pre stredoškolskú mládež spojený s prednáškou, ukázkami z diel a besedou.

Pripravil SI v spolupráci s KSK.

19.4. od 14:00

Česko-slovenské literárne vzťahy

Stretnutie k problematike vzťahov medzi oboma národnými literatúrami

Uvádza: Dr. Mira Nábělková

Pripravil Kabinet slovakistiky FF UK v spolupráci s SI.

23.4. od 18:00

XIV. projekcia cyklu

Slovenská literárna klasika na filmovom plátne

L. N. Jégé: PÁNI SA ZABÁVAJÚ

Komédia zobrazujúca poslanca kráľovského snemu Brezovického, obhajujúceho „pánsku češť“, aby si udržal mandát, moc aj manželku.

Hrajú: K. Machata, V. Polónyí, D. Poláková, I. Krivosudský, **Réžia:** J. Lacko

Projekcia k 90. výročiu narodenia autora hudby T. Andrašovana.

Pripravil SI v spolupráci s STV Bratislava.

24.4. od 18:00

RUDOLF SIKORA

Sám proti sebe

Projekcia televízneho dokumentu k životnému jubileu významného slovenského výtvarníka a občianskeho aktivistu

Námet a scenár: Richard Krivda a Martin

Hanzlíček, **Réžia:** Martin Hanzlíček, **Uvádza:**

Boris Kršňák

Pripravil SI.

Modré stránky

program Klubu slovenskej kultúry na apríl 2007

SPRÁVY A OZNAMY

Tajomník Klubu slovenskej kultúry PhDr. Radovan Čaplovič bol menovaný uznesením vlády ČR číslo 226, zo dňa 12. marca 2007 za člena Rady vlády pre národnostné menšiny pri Úrade vlády Českej republiky. Predsedníčka KSK H. Nosková je členkou – odborníčkou komisie pre národnostné menšiny MHMP.

Členský príspevok na rok 2007 zostáva nezmenený, a to:
100 Kč pre študentov a dôchodcov
200 Kč pre ostatných členov.

Zaplatiť môžete zloženkou (nájdete ju v minuloročnom dvojčísle časopisu LISTY 11 – 12 / 2006), variabilným symbolom je číslo členského preukazu alebo vaše meno a priezvisko. Príspevok môžete uhradiť aj v hotovosti v KSK (Lipanská 4, Praha 3), najlepšie v pondelok a v stredu od 13.00 do 18.00 alebo po telefonickom dohode. Platíť môžete tiež prevodom na náš účet v Komerčnej banke, Spálená 51, Praha 1, č. účtu: 34834-011/0100.

Ďakujeme všetkým, ktorí už zaplatili a osobitné poďakovanie patrí Vám, ktorí ste uhradili vyššiu čiastku, ako je stanovený členský príspevok.

Tešíme sa na stretnutia s vami na klubových programoch.

Rada Klubu slovenskej kultúry

Úradné hodiny KSK pre členov KSK a širšiu verejnosť: utorok – v čase 13:00 – 18:00, streda – v čase 12:00 – 18:00, v čase. V inom termíne po telefonickom dohovore.

Rada KSK si dovoľuje požiadať členov KSK, ktorí majú záujem byť nápomocní Klubu slovenskej kultúry v odborných záležitostiach, nech nám dajú vedieť – telefonicky na telefónne čísla Klubu slovenskej kultúry, resp. osobne v úradných hodinách.

Vopred ďakujeme.

Pre záujemcom o slovenskú a českú tlač i literatúru je klubová čítareň otvorená podľa vyššie uvedených úradných hodín.

NAŠA PROGRAMOVÁ PONUKA

Utorok 20. 2. – Nedeľa 13. 5.

Oblasť múzeum v Mostě

Československé armády 1360, Most

STOROČIE SLOVÁKOV V ČESKÝCH KRAJINÁCH

Výstavný projekt DOMUSu pri Klube slovenskej kultúry o histórii príchodu Slovákov do českých krajín a o ich kultúrnom prínose v minulosti a v súčasnosti pre ČR. Program pripravili KSK a Oblasť múzeum v Mostě. Otváracie hodiny: utorok – piatok 9.00 – 17.00 a sobota – nedeľa 13.00 – 17.00. Výstava potrvá do 13. 5. 2007.

Utorok 20. 2. – Nedeľa 20. 5.

Kino Vlast, Janské Lázně

ČAROVANIE VODY

Výstava fotografií „Čarovanie vody“ Stanislava Gajdoša, člena KSK. Program pripravil KSK.

Pondelok 2. 4. o 10:00

Modrá sála Slovenského inštitútu
Jilská 16, Praha 1

ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávke krajiny. Program nadväzuje, tak ako v roku 2006, na tradičný program KSK – **S básničkami a pesničkami do rozprávky poďte s nami**. Program pripravili Slovenský inštitút v Prahe a KSK.

Vstup voľný.

Pondelok 2. 4., v čase 15:00 – 17:00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

VÝTVARNE PRACOVAŤ S DEŤMI

Tentoraz na tému „**Veľká noc je za dverami**“ budú deti pod vedením výtvarníčky Zuzany Štancelovej, členky KSK, na svoje veľkonočné výtvary používať samotvrdnú modelovaciu hmotu. Vstup voľný.

Streda 11. 4. o 17:00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

AKO SME ZAKLADALI LÚČNICU

Prednáška JUDr. Milana Budoviča spojená s besedou o aktivitách slovenského umeleckého súboru Lúčnica v minulosti, súboru ktorý je jeden z predstaviteľov vrcholu slovenského folklóru a tanečného umenia. Program pripravil KSK v rámci programov **seniorskej sekcie KSK**, tentoraz v spolupráci s **folklórnou sekciou KSK**. Moderuje Ing. Jozef Havaš.

Vstup voľný.

Streda 11. 4. o 17:00

Filozofická Fakulta západočeskej univerzity
Plzeň

STOROČIE SLOVÁKOV V ČESKÝCH KRAJINÁCH

Prednáška Heleny Noskovej o histórii a súčasnosti slovenskej menšiny v ČR. Vstup voľný.

Štvrtok 12. 4. o 16:00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

SEMINÁR PRE UČITEĽOV A ŠTUDENTOV

Vyhlasenie 4. ročníka pražskej stredoškolskej konferencie „Čeština a slovenčina jazyky blízke?“

Utorok 17. 4. o 15:00

Městské muzeum Králiky

SLOVENSKÝ JARNÝ ZVYKOSLOVNÝ CYKLUS V KONTEXTE STREDNEJ EURÓPY

Prednáška Heleny Noskovej spojená s besedou pre mládež a seniorov o zvykoch a tradíciách nielen na Slovensku. Vstup voľný.

Štvrtok 19. 4. o 10:00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

SLOVENSKÁ POÉZIA A PRÓZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu. Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravili Slovenský inštitút v Prahe a KSK. Vstup voľný.

Štvrtok 19. 4. o 17:00

Oblasť múzeum v Chomutově

STOROČIE SLOVÁKOV V ČESKÝCH KRAJINÁCH

Vernisáž výstavného projektu DOMUSu pri Klube slovenskej kultúry o histórii príchodu Slovákov do českých krajín a o ich kultúrnom prínose v minulosti a v súčasnosti pre ČR. Program pripravili KSK, DOMUS a Oblasť múzeum v Chomutově.

Štvrtok 19. 4. o 17:00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

PODVEČER SO SLOVENSKÝM DIVADLOM

Dve veľké dámy slovenského divadla

Beseda s divadelným režisérom a publicistom Prof. Jurajom (Jiřím) Svobodom v rámci programu **divadelnej sekcie KSK a filmovej sekcie KSK Podvečer so slovenským divadlom**. Na našom prvom stretnutí vám v novom cykle predstavíme dve osobnosti slovenského divadelníctva – Hanu Meličkovú a Oľgu Borodáčovú. Vstup voľný.

Streda 25. 4. o 17:00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

VEČERY SO SLOVENSKÝMI KNIHAMI

Podvečer spojený s prezentáciou najúspešnejších slovenských knižných titulov za rok 2006. Program pripravil KSK v spolupráci so Slovenskou knihou v Prahe. Vstup voľný.

Štvrtok 26. 4., v čase 16:00 – 18:00

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

BEZPLATNÁ PRÁVNÁ PORADŇA v otázkach

bytovej problematiky a privatizácie bytového fondu (v oblasti prevodov bytov do vlastníctva)

Raz do mesiaca ju poskytuje členka KaRK KSK – JUDr. Marta Očovská pre členov KSK. Prineste si so sebou doklady týkajúce sa vašej problematiky. **Pre veľký záujem vás prosíme, aby ste sa objednávali dopredu na telefónne čísla KSK, t.j. 224 215 085 alebo 724 025 170.**

PREDBEŽNÁ PONUKA NA MÁJ 2007

Štvrtok 3. 5. – Nedeľa 6. 5.

Průmyslový palác, Výstaviště Praha, Praha 7

SVET KNIHY PRAHA

12. ročník medzinárodného knižného veľtrhu

SVET KNIHY PRAHA v rámci ktorého bude vystavovať aj KSK v spolupráci so Slovenskou knihou.

Účast Klubu slovenskej kultúry na medzinárodnom knižnom veľtrhu a literárnom festivale.

Piatok 4. 5. o 10:00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

ROZPRÁVAJME SI ROZPRÁVKU

Cyklický výchovno-dramatický program pre najmenších žiakov pražských škôl o slovenčine a jednej rozprávke krajiny. Program nadväzuje, tak ako v roku 2006, na tradičný program KSK – **S básničkami a pesničkami do rozprávky poďte s nami**. Program pripravil Slovenský inštitút v Prahe a KSK. Vstup voľný.

Streda 9. 5. o 10:00

Modrá sála Slovenského inštitútu

Jilská 16, Praha 1

SLOVENSKÁ POÉZIA A PRÓZA

Od ľudovej slovesnosti po súčasnú modernu

Cyklický komponovaný literárny program pre študentov pražských škôl spojený s prednáškou, prednesom ukážok z diel a besedou. Program pripravili Slovenský inštitút v Prahe a KSK. Vstup voľný.

Štvrtok 24. 5. – Nedeľa 27. 5.

PRAHA SRDCE NÁRODOV

9. ročník medzinárodného folklórneho festivalu

Praha srdce národov organizuje už tradične SZ Limbora v spolupráci aj s KSK.

Podrobnejšie informácie o programe sa dozviete na www.limbora.cz. Predpredaj a rezervácia vstupeniek – limbora@limbora.cz.

Štefánikova hvězdárna, Petřín, Praha 1

SPOMIENKOVÉ ZHROMAŽDENIE A PIETNY AKT

Spomienkové zhromaždenie a pietny akt sa uskutoční pri príležitosti 87. výročia tragickej smrti **generála M. R. Štefánika**.

Spoluorganizujú *Ministerstvo obrany ČR, Generálny štáb AČR, Velvyslanectvo SR v ČR, Český svaz bojovníků za svobodu, Čs. obec legionářská, Spoločnosť M. R. Štefánika*, a ostatné slovenské spolky v ČR. **Miesta je potrebné zaujať do 14.45. Spojenie na Petřín: Lanovkou zo stanice Újezd.**

Termín upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK.

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

BEZPLATNÁ PRÁVNÁ PORADŇA v otázkach bytovej problematiky a privatizácie bytového fondu (v oblasti prevodov bytov do vlastníctva)

Raz do mesiaca ju poskytuje členka KaRK KSK – JUDr. Marta Očovská pre členov KSK. Prineste si so sebou doklady týkajúce sa vašej problematiky.

Pre veľký záujem vás prosíme, aby ste sa objednávali dopredu na telefónne čísla KSK, t.j. 224 215 085 alebo 724 025 170.

Termín upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK.

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

SCRABBLE TURNAJ

Turnaj v najpopulárnejšej slovnej hre Scrabble – v slovenskom a českom jazyku – pre tri vekové kategórie členov a priateľov KSK.

Vstup voľný.

Termín upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK.

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 4, Praha 3

PODVEČER SO SLOVENSÝM DIVADLOM

2. pokračovanie cyklu *Podvečer so slovenským divadlom*. Beseda s divadelným režisérom a publicistom **Prof. Jurajom (Jiřím) Svobodom** v rámci programu *divadelnej sekcie KSK* a *filmovej sekcie KSK*.

Vstup voľný.

Termín upresníme v budúcej *Modrej stránke* – programe KSK.

Väčšina programov je financovaná MK ČR v rámci dotácií pridelených na rok 2007. Niektoré z programov sú pripravené s finančným príspevom MŠMT ČR a PosAm Praha s.r.o.

PosAm

Adresa:

Klub slovenskej kultúry, Lipanská 873/4, 130 00 Praha 3

Tel./Fax: 224 215 085; Mobil: 724 025 170

e-mail: klubksk@tiscali.cz

www.klubsk.net



SLOVENSKE DIVADLO V PRAZE 2007

**12. ročník
únor – červen 2007**

Divadlo Bez zábradlí, občanské Sdružení Adria a hl.m. Praha
ve spolupráci se Slovenským institutem v Praze
za podpory Ministerstva kultury ČR, Ministerstva kultury SR
a Městské části Praha 1

Program

(hraje se na scénách Divadla Bez zábradlí v Praze a v Divadle Karlovy Vary)

01. dubna 2007 v 19.00 hod. – Divadlo Bez zábradlí

Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov

Christo Bojčev: ORCHESTER TITANIK

Hrají: E. Libezňuk, V. Rusíňák, J. Tkáč, S. Škovranová, S. Hudák

Režie: Jozef Ciller

Hořkosměšná komedie. Osudy lidí, kteří se ocitli na okraji společnosti.

(Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov je jediným profesionálním národnostním divadlem na světě, které hraje v rusínštině. V poslední době dosahuje mimořádných úspěchů na slovenské scéně, na festivalech doma i v zahraničí, letos v nominacích na DOSKY. Poprvé na festivalu Slovenské divadlo v Praze).

14. dubna 2007 v 19.00 hod. – Divadlo Bez zábradlí

15. dubna 2007 v 15.30 a 19.30 hod. – Divadlo Bez zábradlí

Radošinské naivné divadlo Bratislava

Stanislav Štepká: DESATORO

Hraje celý soubor Radošinského naivného divadla

Režie: Ondrej Spišák

Deset jevištních povídkových příběhů s písničkami. Desatero, které prvoplánově ilustruje základní a zásadní morální kodex lidstva, bez mentorování a s humorem bovoří o tom, co žijeme, jak nechceme, ale hlavně jak chceme žít.

09. května 2007 v 19.00 hod. – Divadlo Bez zábradlí

LIPA SPIEVA LASICU – koncert

Peter Lipa and Band + Milan Lasica

Zpěvák a skladatel Peter Lipa patří k nejvýznamnějším osobnostem slovenského jazzu nejenom po stránce autorské a interpretační, ale také jako organizátor jazzového dění na Slovensku i u nás. Na koncertě v Divadle Bez zábradlí představí písně z nového CD s názvem Lipa spieva Lasicu, které získalo pět ocenění Aurel 2005 (obdoba českých Andělů). Autorem textů na této desce je Milan Lasica, který vystoupí na jevišti Divadla Bez zábradlí jako host Petera Lipy.

červen 2007 v 19.00 hod. – Divadlo Bez zábradlí

MIRO ŽBIRKA - koncert



PosAm

• systémové integrace • dodavatel informačních technologií • systémy pro správu dokumentů • systémy pro počítačovou správu

PosAm Praha spol. s r.o., Holekova 103/31, 150 00, Praha 5, tel 257 312 091, fax 257 314 096

PosAm Brno, Tefánikova 61, 612 00, Brno, tel 541 211 413, fax 541 213 247

PosAm Ostrava s.r.o., Janáčkova 3, 702 00, Ostrava, tel 595 136 501-3, fax 595 136 500